

પોતાની ન્યાત બહારના ચોથા વાર્ષિક દિવસની ખુશાલીમાં

ઈમામી ઇસ્માઈલી અમલદારોને

લખેલા તેના કાગળો અને તેના ઘર આગળ મુકેલા પાટિઆ ઉપરથી

મુ'બઈ પોલીસે

રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા

ઉપર ચલાવેલા કેસનો હેવાલ.

૨૭ પ્રેસીડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ ... મળ્યામ.

કેસ નં ૦ પાજી/એસ ૧૯૧૭.

ઈન્સ્પેક્ટર ખાનખહાદુર મહમદહુસેન ... ફરિયાદી.

વિરુદ્ધ

રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા ... તહોમતદાર.

ભાગ પહેલો.

ખીજે ભાગ છપાય છે.] [કિંમત ત્રણ આના.

કેસની ચોપડી મંગાવનારે દરેક ભાગના પોસ્ટ સાથે સાડાત્રણ

આનાની ટીકીટ મોકલી આપવી.

મળવાનું ઠેકાણું:—

રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા,

ત્રાંબાકાંટા, પાયધોની, મુ'બઈ.

૧૯૧૮

પબ્લીશર—રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા,

ઠેકાણું—ત્રાંબાકાંટા, પાયધોની, મુ'બઈ.

પ્રીન્ટર—મમનલાલ જમજીવનદાસ,

ઠેકાણું—સી 'સરસ્વતી' છાપખાનું, ૩૫૬, નાગદેવી સ્ટો, મુ'બઈ.

ગુજરાત વિધાપીઠ
 રહેમતુલાની નવી શોધની મજબુત ચોરી
 ગુજરાતી કોપીસાઈકલમાંની પેટન્ટ ત્રીજેરીઓ.

ત્રીજેરી બંધ કરીને ચા-
 વીઓ ત્રીજેરીની પાસેજ પડી
 હોય ને બીજાને મળી હોય
 તો તેનાથી ત્રીજેરી ખુલે
 નહી. ધણીની ગેરહાજરીમાં
 ત્રીજેરી ખોલે તો ધણીને
 ખબર પડે છે.

ત્રીજેરી અખંડ, દરવાજા
 અખંડ, પાછળ પીઠ અખંડ
 વાળેલી આગમાં બળે નહી;
 ચોરથી ખુલે નહી, ખોલે તો
 ચોરી પકડાય.

ત્રીજેરીઓ ફાયર પ્રુફ હોવાની ખાત્રી વિલાયતી ત્રીજેરી-
 વાલા તેમજ ગામઠી ત્રીજેરીવાલા ગોદરેજ સીવાય અમારી
 ત્રીજેરી સાથે એકજ આગમાં નાખી અંદરના કાગળ સલા-
 મતી કાઢી આપશે તેને રૂ. ૧૦૦૦)નું ઇનામ. ખોલી એ
 કે અમારી કાઢ્યા ત્રીજેરી એ ઉપાડે ને અમે એની ત્રીજેરી
 ઉપાડીએ.

ત્રીજેરીઓ બહારથી જોવામાં એકજ સરખી કામમાં
 અને કીંમતમાં પણ ગણો ફરક હોય છે. અમારું કેટલોગ
 મંગાવીને વાંચો તો ત્રીજેરીઓ અને તાળાં ખરીદતાં
 ઠગાશે નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાસિદ્ધ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૪૮-૭

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રહેનગુણી ઇસ્તિખ્સા

પ્રાચીનપાઠ

વિષય સંપ્રદાયગત : ૪૦૬૨૩૧ : ૫૮૭.૫૧

લા ઇસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળા ઉપર પ્રેસીડન્સી
મેજસ્ટ્રેટની કોર્ટમાંથી કાઢવામાં આવેલ ફરમાન.

સેકન્ડ પ્રેસીડન્સી મેજસ્ટ્રેટની કોર્ટ,
મજગાંવ, ૨૧મી એપ્રિલ ૧૯૧૭.

ફરમાન.

પોતાની કામતા આગેવાનો વિરુદ્ધ શબ્દ અને કર્મરૂપી
તેની વર્તણૂકથી જાહેર શાંતિને હેરાન કરવાનાં કાર્યો સદર-
કોર્ટની હકુમતવાળી સરહદમાં રહેતા રહેમતુલા ઇસ્માઇલ
ત્રીજેરીવાળાએ કર્યા છે એવી સોગંદપૂર્વક ખાત્રીવાળી
ફરિઆદ મન્સ્પેકટર ખાનખ્તાદુર મહોમદ હુસેન તરફથી
કરવામાં આવેલ છે અને મળેલી ખબર પ્રમાણે અને વધા-
રામાં જણાય છે કે કદાચ જાહેર શાંતિમાં મનો પ્રસંગ આવે
એવાં અનીતિમય કૃત્યો કરવાનું રહેમતુલા ઇસ્માઇલ ચાલુ
રાખે એમ સંભવે છે.

સાથેના સમન્સમાં જણાવેલ દિવસે અને સમયે મારી
રૂબરૂ રહેમતુલા ઇસ્માઇલે હાજર થવું અને એક વર્ષ પર્વત શાંતિ
ચાલુ રાખવા માટે એકજ જમીનથી રૂ. ૨૦૦) નો દસ્તા-
વેજ કેમ ન કરી આપવો જોઈએ એવું કોર્ટ કારણ હોય
તો તે રજુ કરવું એવો હું આથી ફરમાન કરું છું.

આજે તારીખ ૨૧મી એપ્રિલ ૧૯૧૭

(સહી) ડ્રેન્ક આલીવેરા.

એ. સેકન્ડ પ્રેસીડન્સી મેજસ્ટ્રેટ, મુંબઈ.
રહેમતુલા ઇસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળા, મુંબઈ.

ઈન્સ્પેક્ટર ખાનબહાદુર મહોમદ હુસેને મજગાવ પોલીસકોર્ટના
સેકન્ડ પ્રેસીડેન્સી મેજસ્ટ્રેટને કરેલી અરજ.

મુંબઈ, ૨૧મી એપ્રિલ ૧૯૧૭.

૫૭૭

એસ.

વિદ્વાન સેકન્ડ પ્રેસીડેન્સી મેજસ્ટ્રેટ સાહેબ,

મજગાવ પોલીસ કોર્ટ, મુંબઈ.

નીચેની ખબર રજુ કરવાને હું સમાન અરજ ગુન્હા છું:-

લોખંડી ત્રીજેરીઓ અને તાળાંના વ્યાપારી તથા
નિશાનપાડા રોડ પર રહેતા રહેમતુલા ઇસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળા
મુંબઈની ઇમામી ઇસ્માઈલી ખોજ કામના એક મેમ્બર
છે. 'રહેમતઅલ્લા' નામે એક પત્ર, કે જેમાં ઘણે ભાગે તે
ઇસ્માઇલી જમાતના નેતાઓ અને સભ્યોની વર્તણૂક
સંબંધી ચર્ચા કરતો, તે પ્રગટ કરતો હતો.

જમાતકૌન્સિલની કેટલીક સભ્યનાઓ પ્રમાણે ન વત-
તાથી ૧૯૧૩ની સાલમાં રહેમતુલા ઇસ્માઈલને ન્યાત બહાર
મુકદ્દમા આવ્યો.

રહેમતુલા ઇસ્માઇલ પોતાના પત્રમાં તોફાની ફકરાઓ
અપાવે, તે બાબત જમાત કૌન્સિલરો તરફથી પોલીસ કમિ-
શનરને ફરિયાદ કરાયેલી, અને તે ઉપરથી પોલીસ કમિશનર
સાહેબે ઇસ્માઈલી જમાતની લાગણીઓ દુલવાય અને
અશાંતિ ઉત્પન્ન કરે તેવી બાબતો પોતાના પત્રમાં નહિ જાણવા
તેને સલાહ આપી.

શાંતિભંગ કરે એવા સંભવની બાબતો પોતાના 'રહે-
મતબલા' નામના પત્રમાં પ્રગટ કરવામાંથી અલગ રહેવા
છેવટે ઑગસ્ટ ૧૯૧૬માં રહેમતુલા ઇસ્માઈલને પોલીસ
કમિશનર સાહેબ તરફથી ફરમાવવામાં આવ્યું અને તેથી
રહેમતુલાએ પોતાનું પત્ર પ્રગટ કરવું બંધ દાધું.

આના પછી જમાતના નેતાઓ અને સભ્યો લુટારૂ
છે, ઠગ છે, વગેરે અર્થવાણાં પોસ્ટ કાર્ડ તેમજ કાગળો
ઈસ્માઈલી જમાતના સભ્યો, નેતાઓ અને મેમ્બરોને તેણે
લખવા માંડ્યાં.

તે પોતાના ન્યાતબદાર થયાના દિવસથી ખુશાલી જાહેર
કરે છે અને તે પ્રસંગે પોતાના ઘર આગળ બેન્ડ વગડાવે
છે, પોતે જાતે નાચે છે અને પ્રસંગે આનંદ કરે છે.

ચાલુ માસની ૯મી તારિખે તેણે નિશાનપાડા રોડ
પરના પોતાના ઘરની આગળ એક બોર્ડ મુક્યું હતું અને
તેમાં ગુજરાતી નોટીસ લખી હતી કે જેનું ભાષાન્તર આ
સાથે સામેલ છે.

સદર માસની ૧૫મીએ તેણે પોતાના ન્યાતબદારની
ઓથી ખુશાલી જાહેર કરી. અને સવારે પોતાના ઘરની
આગળ બેન્ડ વગડાવીને હું જે પીઉં છું તે પ્રવાહી ચીજ
જમાતના નેતાઓ અને કૌંસિલરોનું લોહી છે એમ બોલીને
હાથમાં રાખેલા રૉસબરીના પ્યાલામાંથી થોડું થોડું પીતાં
પીતાં નાચ્યો.

ઉપરોક્ત ગુજરાતી નોટીસ બોર્ડના ફેલાવાથી અને
આગળ બેન્ડ અને પોતાના નાચથી બોળ ઇસ્માઈલીના

એમ્બરેનું એક મોટું ટાણું આકર્ષાયું કે જો તે દેખાવથી
એટલું તો ઉશ્કેરાઈ ગયું કે યોગ્ય વખતે જમાતનાં માણસો
વચ્ચે પડ્યાં ન હોત તો શાંતિભંગનો એક ગંભીર બનાવ
બન્યો હોત.

રહેમતુલા ઇસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળાની ઉપર દુશ્મંતિ
વર્તણૂકથી ઇસ્માઇલી જમાતની લાગણી હાલ ઉશ્કેરાયલી
છે અને વધતી ઉશ્કેરણીવાળી લાગણી શાંતિનો લાંગ અથવા
જાહેરશાંતિને હરકત કરે એમ ભય રાખવાનું સમગ્ર
કારણ છે.

આવા સંજોગોમાં ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડના સેક્શન
નં. ૧૦૭ ને આધારે રહેમતુલા ઇસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળા
ઉપર યોગ્ય રસ્તો લઈ શાંતિ કાયમ રાખવાનો બંદોબસ્ત
તેની પાસેથી કરાવી લેવા આપ નામદાર કૃપા કરશે એવી હું
પ્રાર્થના કરું છું.

ઉપર જણાવેલ બીના નીચેના સાક્ષીઓ પુરવાર
કરશે:—

(૧) હાજી મુખી લાડક. (૨) ઇસ્માઇલ ઈબ્રાહીમ
ઝિકા (૩) હમિય લલા. (૪) રાજનલાઇ મેહરખલી (૫)
હમિયલાઇ રવજી (૬) એચ. સી. કે. ૧૨/૬૬ બકશુમીયાં
છોટુમીયાં.

હું છું, સાહેબ,

આપનો ધણોજ આજ્ઞાકિત સેવક,

(સહી) હુસેન,

ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ પોલીસ, સી. આર્થ. ડી.

૧૫
ધર આગળ મુકેલા પાટિયાની નકલ.

ખી/૧

ગરીબ જોખખોને આપખુદીથી ધર્મને જાને લુટ-
નાર લુટારા જાહોશ, હુશીઆર અને કેળવાયેલા ઇસ્માઈલી
અમલદારો તમારા આપખુદીના હુકમને ખુદાની રહેમથી
ચાલુ માસની તારિખ ૧૫મીએ ચાર વરસ વાજતે ગાજતે
ખુશાલી સાથે પુરાં થાય છે તે ચાર વરસમાં ગરિબ જોખ-
ખોને આપખુદીથી લુટનાર ઇસ્માઈલી અમલદારો જેવા કે
વારસ હખીમભાઈ પુનાનો વારસ ડાહ્યાભાઈ વેલજી મોટો
કામડીઓ જાહરભાઈ પ્રધાન અનીતિનું વાએજ કરનાર
મીશનરી એ ચારે દાનવની ઓછી વધતી સત્તા આપણા
હાજર ઇમામે ખેંચી લેવાવી મુશ્કેલ દરમાખ્યું છે કે નવે
અવતારે નવ દાનવ છેલ્લા તે પ્રમાણે ગરિબોને હેરાન કર-
નાર ઉપરના ઇસ્માઈલી અમલદારો ચાર દાનવની સત્તા
ચાર વરસમાં ખેંચાણી અને પાંચમે ઇસ્માઈલી કૌંસિલ
તેરીવારી હાજર ઇમામ જાજી બલીહારી. સેતાને ખુદાનું દર-
માન માન્યું નહિ તેથી લાનત ઉતરી અને તમેએ હાજર
ઇમામના કાવદાનો ભંગ કરી ગરીબોનો હક લુટ્યો.

ઈન્સ્પેક્ટર ખા.નખહાદુર મહમદ હુસેન તક્વીની
જુખાની.

અજગાંવ સેકન્ડ પ્રેસીડન્સી મેજિસ્ટ્રેટની કાર્ટમાં

કેસ નં ૦ ૫૭૭/એસ. ૧૯૧૭.

સહેનશાહ (ખાનખ્તાહુર મહમદ હુસેન ઇન્સ્પેક્ટર ઓફ
પોલિસ સી. આઇ. ડી.)

વાદિ.

વિરુદ્ધ

રહીમપુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા

પ્રતિવાદી.

તહોમત...કી. પ્રો. કે. ૧૦૭.

તહોમતદાર તરફથી મીં તારાપેર સાથે મીં એપીસ્ટા-
તહોમતદાર કારણ દર્શાવવા ઈચ્છે છે.

મહમદ હુસેન મહમદ તક્કી મુઅઈ સી. આઇ. ડી.
ઇન્સ્પેક્ટરની જુખાની.

હું તહોમતદારને ગત ચાર વર્ષથી જાણ્યું છું. તે
નિશાનપાડામાં રહે છે. અને અખદુલ રહેમાન સ્ત્રીટમાં
ત્રીજેરી અને તાળાંતો બ્યાપાર કરે છે. તે ઇમામી ઇસ્મા-
ઈલી કામનો છે. તે 'રહેમતઅલા' નામનું પત્ર પ્રગટ કરતો
સત્યના પ્રમાણે તેણે ઓગસ્ટ ૧૯૧૬ થી તે બંધ કરીધું.

ગઈ એપ્રિલ અગિયારમીએ મને પોલિસ કમિશનરે
પોતાના તરફ આવેલી દશમી એપ્રિલની અરજ તપાસ માટે
મોકલી તે મળી. તેના પર ૧૦૧ માણસની સહીઓ છે,
હું તે રજુ કરું છું. નિશાની એક્સ.

મારી તપાસ પરથી મને જણાયું કે એક્સ/માં જણા-
વેલ ખાખતોમાં સત્ય હતું. જ્યારે એક્સ/ને લગતી તપાસ
આણુ હતી તેવા સમયમાં પોલિસ કમિશનર સાહેબને ૧૭
મી એપ્રિલની બીજી અરજ મળી. તેના પર તહોમતદારે

સહી કરી હતી. તેની સાથે એક મુજરાતી લખાણ હતું.
મુજરાતી લખાણની અરજ સાથે નિશાનિ એ/.

એ. નો ઉતારો.

મુખ્ય, તા. ૧૭ મી એપ્રિલ ૧૯૧૭.

મુખ્યના પોલિસ કમિશનર સાહેબ જોગ,

મુખ્ય.

હું અરજ કરનાર ઇસ્માઈલી આગાખાની ખોળ રહી-
મતલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા મારી નત્રતાપૂર્વક નીચે
મુજબ અરજ એ છે કે:—

ખોળ ઇમામી ઇસ્માઈલી કૉન્સિલનાં આપખુદીનાં
હુકમ અને કામને જાહેરીમાં લાવવા શરૂ કર્યાં તેના ચોથા
વર્ષના વાર્ષિક દીવસ ચાલુ માસની તારીખ ૧૫ મીએ હતો.
તેની નાતને યાદ દેવાની ખાતર એક રજીસ્ટર કાગળ ઇસ્મા-
ઈલી કૉન્સિલના સેક્રેટરીને અને ખીજા કાગળો જમાતના
માણસોને પોસ્ટ મારફતે મોકલ્યા હતા અને તે કાગળની
નકલ એક કપડાંનું પાટિઉં બનાવીને લખી હતી અને તે
પાટિઉં મારા રહેવાના ઘરની બારી પાસે મુક્યું હતું. અને
ઊપર જણાવેલ કાગળની નકલ આપ નામદાર પાસે આ
અરજ સાથે મોકલી છે.

ઊપર જણાવેલ પાટિઉં ચાલુ માસની તારીખ ૬મી
એ મુકવામાં આવ્યું હતું. અને તા. ૧૦ મીએ સવારે નવ
અને સાડાનવની વચ્ચે આતવારીયા મંડળીનો અમલદાર હબિ-
બુલ્લાઈ લખા, કૉન્સિલનો નોકર તારમામદ અને એક ખીજો

માણસ મારા ઘર પાસે જ્યાં પાટિઉં લગાવ્યું છે. ત્યાં આવ્યા હતા અને પાટિઆમાંથી તેની નકલ ઉતારતા હતા તે વખતે હળિયભાઈ લધા ઉતાવળે અવાજે બોલ્યો કે ચાલુ માસની તારીખ ૧૫મીએ હું તને મારી નાંખીશ. તેણે મારી નાંખવાની જે મને ધમકી આપી તેની મેં દરકાર કરી નહીં.

ચાલુ માસની તારીખ ૧૫મીએ આશરે સવારે સાડાઆઠ વાગે હળિયભાઈ લધા ઉપર જણાવેલી ટોળી સહીત મારા રહેવાના ઘર આગળ આવ્યા અને મારી આરીમાં પથરા ફેંકવા લાગ્યા હળિય લધાએ મારી સામે મોટી બુમો પાડીને ચેલેજ ફાધી અને બોલ્યો કે તું નીચે ઉતર એટલે તને મારી નાખીએ. અને ઘણી ખરાબ ગાળો દેતો હતો. ત્યાર પછી આ માણસોએ મેં જે પાટિઉં મુક્યું હતું તે ફાડી નાંખ્યું. અને માફ નામ પોકારીને મોટે અવાજે જેમ આવે તેમ ગાળો દેવા લાગ્યા.

આથી મને ધાસ્તી લાગી કે રખેને આ લોક ઉપર આવીને મારી ઉપર હુમલો કરે તેથી પાયધોની પોલીસ ચોકીની મદદ માંગવાને મારા ભાઈને મેં મારી દુકાને ખરો મોકલાવી કે હળિયભાઈ લધા અને તેની ટોળી મારા ઉપર હુમલો કરે છે વીગેરે.

મારો ભાઈ પોલીસ સ્ટેશન ગયો અને મીં પાવરને અરજ કરી તેથી તેણે પોલીસને મારા ઘરે મોકલ્યા. પોલીસનાં માણસો જોઇને હળિયભાઈ લધા અને તેની ટોળી વિખરાઇ ગઈ. પોલીસ આવ્યા અને ટોળી વિખરાઇ ગઇ ત્યારે હું મારી દુકાને જઈ શક્યો.

મને લાયક લાગે છે કે હુબિબભાઈ લખા અને તેની ટોળી મારા ઉપર હુમલો કરે અને તે માટે હું આપ નામદાર પાસે અરજ કરું છું કે આ આખતની અંદર હુબિબભાઈ લખા અને તેની ટોળી જે ધાંધલ કરી મને હેરાન કરે છે તેને અટકાવવા આપ મહેરબાની કરી પગલાં ભરશો જે દયાના કામ માટે હું તમારો હંમેશાં માટે આભારી થઈશ.

લી૦ તમારો તાબેદાર સેવક,
(સહી) રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીન્જેરીયાલા.

રહેવાનું ઠેકાણું:—

ખડક દોસ્ત મામદ ખીલ્ડીંગ પહેલે માળે.

દુકાનનું ઠેકાણું:—

ત્રાંબા કાંટા, પાયધોની, મુંબઇ.

(આગળ જીજ્ઞાસી ચાલુ)

મારી વિનંતિથી સદર ગુજરાતીમાં લખેલ પાટિયાં તહોમતદારે મારી સમક્ષ આપ્યાં. આ એપ્રીલની ૧૬મીએ થયું. જે પાટિયાં નિશાનિ ખી/.

તુટી ગએલ પાટિઉં કે જે લોકોને દેખાડવા મુશ્કેલ હતું તે ખી./૧.

મારી તપાસના પરિણામ રૂપે મેં આ કાર્ટને અરજ કરેલી છે અને મારી પ્રાર્થના છે કે ક્રીમીનલ પ્રેસીજર કોડ સેક્શન ૧૦૭ ને આધારે તેને શાંતિ સાચવવા બાંધી લેવો જોઈએ કારણકે તેની વર્તણૂક શાંતિનો ભંગ કરશે એવું મારું માનવું છે.

ઉલટ તપાસ.

ફક્ત જે બાબત મેં તપાસ કરેલ છે તેજ તેનાં કૃત્યો ઉપરથી હું લવિષ્યનું અનુમાન કરું છું. હજી સુધી શાંતિનો કાંઈ ભંગ થયો નથી. કાંઈ પણ વખતે શાંતિનો ભંગ થાય ખરો. તહોમતદાર ઉપર કાંઈ પણ ઉશ્કેરણીવાળી લાગણી નથી પોતાના ભાઈ સિવાય કોઈ માણસો તહોમતદાર જોડે રહેતા હોય તો તેની મને ખબર નથી. જેમની લાગણીઓ દુખાણી છે તે લોકો શાંતિનો ભંગ કરે એવો સંભવ છે. તહોમતદારે મુંબઈમાં તેમજ બહારગામ પોસ્ટ કાંડો લખેલાં છે. તહોમતદારે કૌંસિલના મેમ્બરોને તથા જમાતના માણસોને પણ પત્રો મોકલ્યા છે. આ ફરિઆદ પછી તહોમતદારે કાંઈ કાગળો લખ્યાનું મારી જાણમાં નથી. તહોમતદાર કોઈનું ખુન કરવાનો છે એવી કાંઈ ફરિઆદ નથી તહોમતદાર જેરથી શાંતિનો ભંગ કરે એમ તો મને ભય રહેતો નથી. પણ તેનાં લખાણ અને પાટિયાંનો ફેલાવો વગેરેથી એમ થાય ખરું. બી/૧ પાટિઉં આજવો પહેલીવાર મુકવામાં આવ્યું હતું. ફરીથી પાટિઉં મુકવા ધમકી તોહમતદારે આપી નથી.

‘રહેમત અલા’ પત્ર ક્યારે શરૂ થયું તે મને ખબર નથી. તે ફેટલાંક વર્ષ ચાલ્યું. સદર પત્રમાં કૌંસિલનાં કૃત્યો પર ટીકા થતી તેનાં નામ બી/૧માં છે તે પ્રમાણે હતાં કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી.

હાજીભાઈ મુખી લાડકની જીજ્ઞાસી.

હું જમીનદાર છું. મુંબઈની ઈસ્માઈલી કૅસિલના સેક્રેટરીઓમનિ હું એક છું. તહોમતદારને હું ઓળખું છું. તે અમારી જમાતમાં હતો. ખોજખો સંબંધી દુબકલંક લખાણો લખવાને પરિણામે તેને લગભગ ચાર વર્ષપર ન્યાત ખદાર કરવામાં આવ્યો હતો. આગાખાન સાહેબની નીમેલી કૅસિલને પોતાના મેમ્બરને ન્યાતખદાર કરવાને સત્તા છે. 'રહેમતઅલા'માં તહોમતદાર દુબકલંક ખીનાઓ લખતો. આ પત્ર સુમારે એક વર્ષપર નીકળતું બંધ થયું. આ પછી તહોમતદારે કૅસિલને સરનામે ઘણાક કાગળો લખ્યા. ઈમામી ઈસ્માઈલી કૅસિલને લખેલ એક પોસ્ટ કાર્ડ તારિખ ૮મી જાન્યુઆરી ૧૯૧૭ નું રજુ કરું છું. નિશાની સી/.

સી/. નો ઉતારો.

મુંબઈ, તા. ૮-૧-૧૯૧૭.

ઈસ્માઈલી કોમને આપખુદીથી લુટનાર લુટારાના સર-દાર વારસ હખિયભાઈ અને પગારદાર માલુસ રોકીને કોમને આપખુદીથી લુટનાર કુલ કામડીયાં ગુલામહુસેન વારસ કાસમભાઈ તમેને ગઈ તા. ૩૦-૧૨-૧૬ ને દિને રજીસ્ટર કાગળ લખ્યો હતા પરંતુ તમે એક ભાઈએ લીધા નહિ. અને મને પાછા મળ્યા તેમાં ખીજા ઈસ્માઈલી અમલદારોએ રજીસ્ટર કાગળ લીધા પરંતુ તમે એક ભાઈઓ જેમ લખલા તરિકે કાઠીઆવાડમાં લુટારાઓ ગામ લુટીને ગીરમાં ભરાઈ રહે છે તેની માફક તમે ધણી થઈને ધરમને નામે કોમને

હુદો છે. તેની ફરિયાદી પણ આપણી કામમાં કાંઈ સાંભા-
ળનાર છેજ નહિ. તેથી તમે કામને હુટવામાં ફાવી જાઓ
છો પરંતુ કામને આપણુદીથી હુટનાર જેઠા ભાઈઓ માદ
રાખજો કે મોડે વહેલે તમારા કામ નામદાર સરકારની
અદાલતમાં લાવવામાં આવશે ત્યારે જેમ દાખલા તરિકે
મુંબઈનાં સખી અને પરીજગાર મુખી મેંદજભાઈ મુલજી
નામદાર સરકારની અદાલતમાં ખોટી જીભાની આપનાર
તરિકે જાહેર થયો તેની માફક તમારાં આપ ખુદીનાં કામ
અદાલતમાં આવશે ત્યારે તમે પણ દુનિયામાં જાહેર થશો.

આની નકલ દરેક ગામના અમલદારોને મોકલી છે.

લખિતંગ

(સહી) રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજરીવાળા.

(આગળ જુખાની ચાલુ)

તા. ૮મી જાન્યુઆરી ૧૯૧૭નું જુમાભાઈ શેરી-
ફને લખેલું પોસ્ટ કાર્ડ પણ હું રજુ કરું છું. નિશાની ડી/
(ડી/. ની મતલબ સી/. પ્રમાણેજ છે.)

ડી/. નિશાનીનું કાર્ડ જુમાભાઈ શેરીફ મને સાંપ્યું. તે
મારી કૌંસિલનો મેમ્બર છે.

તહેમતદારે કૌંસિલને લખેલ કાગળ હું રજુ કરું છું.
તેપર તારિખ ૩૦મી ડિસેમ્બર ૧૯૧૬ની છે. નિશાની ધ/-
ધ/- નો ઉતારો.

મુંબઈ, તા. ૩૦-૧૨-૧૬.

મુંબઈની દરખાતાની કૌંસિલ અને મુખી કામડીયા
કાડિયાવાડનાં વારસ હાજિયભાઈ કાસમ અને કુલ કામડીયા

અુદામહુસેનભાઈ વારસ કાસમ પોલેરાના વારસ રહેમતુલા
અલીભાઈ અને કરાંચીનાં વારસ બસરીયાભાઈ ફદુ અને
ઈસ્માઈલી કોંસિલને અરજ કરે છું જે:—

~~~~~

ગરિબ ખોજાએને ઈસ્માઈલી અમલદારો આપખુદીથી
હેરાન કરીને પૈસા કઢાવવાનો રચેલો છટકો અને
તેને તોડી પાડવાનો રહેમતઅલ્લાનો ફટકો.

~~~~~

આ નમની બુક છપાવીને બહાર પાડનાર છું. તેમાં નીચેની
લખાવેલ છપાશે.

- (૧) ગરિબો માથે આપખુદી ચલાવીને તેને હેરાન
અને પાયમાલ કરો છે તેની જે અરજીઓ ઈસ્મા-
ઈલી અમલદારોને કીધી છે તે.
- (૨) ખોજાઓના મૈયતને અટકાવીને પૈસા કઢાવો છો
તે વિષે.
- (૩) ખોજાઓના નીકાલ અટકાવીને આપખુદીથી પૈસા
કઢાવો છો તે વિષે.
- (૪) ખોજાઓને મીશનરી નામે પગારદાર રોકીને
તેઓ આપણી કામમાં બાઈઓ ભાઈઓની વચમાં
અનિતિનું વાએજ કરે છે અને પોતાની આપ-
ખુદી ચલાવીને ગમે તેમ ખોલે છે તે ઉપરાંત
બાઈઓની ખાનગી મીજલસ ભરીને મીશનરીઓ

વાચ્છેજ કરે છે તેમાં ભાઈમાણસોને આવવા દેતા નથી. જ્યારે જાહેર ભાઈઓ અને બાઈ-ઓમાં મીશનરી અનિતિનું વાચ્છેજ કરે છે તો પછી બાઈઓમાં કેવું અનિતિભર્યું વાચ્છેજ કરતા હશે તે સમજવું થાયું સહેલું છે. અનિતિભર્યા વાચ્છેજને અટકાવવાને બદલે ખાનગી બાઈઓની મીજલસ ભરવાને અમલદારો ઉત્તેજન આપે છે તેનાં ભાષણ પછી બુકમાં છપાશે.

(૫) કાઠિયાવાડ, કરાંચી અને બીજા ગામમાં ઈસ્માઈલીને નામે જે કાયદાની બુકો બહાર પડી છે તે આપણા હાજર ઈમામે મંજુર કીધેલી હોય તો તેનો લેખીતવાર ખુલાસો આપવા મહેરબાની કરશો. કારણ કે તે કાયદાની બુકો ઉપર હુકીકા કરવા માગું છું. તેથી હું ફરીથી ઈસ્માઈલી અમલદારોને યાદ આપું છું કે જે આપણા હાજર ઈમામે ઈસ્માઈલી કાયદાની બુક મંજુર કીધેલી હોય તો લેખીત ખુલાસો આપવા મહેરબાની કરશો. અમર આ અરજી કરવા છતાં લેખીત ખુલાસો આપવા મહેરબાની નહિ કરશો તો હું જે ઈસ્માઈલી કાયદાની બુક ઉપર ટીકા કરીશ તેના/જોખમદાર તમે ઈસ્માઈલી અમલદારોજ છો.

(૬) તમે આપજીવી ચલાવીને ખોજા એક ગામથી બીજા ગામ ધંધા વાસ્તે જાય તેના માથે ઈસ્મા-

ધલ્લિનો પાસ લખિવાની ફરજ પાડીને પૈસા કઢાવે
છે. અને જે પૈસા નથી આપતા તેને તમે
આપખુદથી નાતબહાર કરો છો.

(૭) ઈસ્માઇલી ખોળ ઈસ્માસરી ખોળ સાથે વાતચીત
કરે ખાવે પીવે તેની પાસેથી પણ પૈસા કઢાવે
છે. અને જે પૈસા નથી આપતા તેને તમે આપ-
ખુદથી નાતબહાર કરો છો.

ખીલુ ઉપરની સાતે કલમોમાં આપણા હાજર ઈમા-
મનો જે હુકમ હોય તેનો પણ લેખીત ખુલાસો ઉપરની
તારીખથી દિવસ પત્રી અંદર આપવા મહેરબાની કરશો.

અગર જે આપણા હાજર ઈમામનો હુકમ હોય અને
મને લેખી નહિ આપશે અને હું તેના ઉપર ટીકા કરીશ
તેનાં પણ જોખમદાર તમેજ છો. તેથી હું ફરીથી તમે
માલીફને આજીજીથી અરજ કરું છું કે ઉપરની સાત કલ-
મોમાં કોઈપણ કલમનો આપણા હાજર ઈમામનો હુકમ
હોય તો લેખીત આપવા મહેરબાની કરશો. અગર જે તેમ
નહિ કરશે તો હું જે ટીકા કરીશ તેનાં જોખમદાર તમે
માવીતરજ છો.

આની નકલ મુખમની ડૉસિલ વારસ હખિખલાઈ ધોલે-
રાના વારસ રહેમતુલા અલીબાઈ અને કરાંચીનાં વારસ
ખસરીઆબાઈ ફદુ અને કરાંચીની ઈસ્માઇલી ડૉસિલને
રજીસ્ટર કીધી છે અને ખીળ વારસોને કવરમાં મોકલી છે.

લી. રહેમતુલા ઈસ્માઇલ ત્રાન્નેરીવાળાનાં યા અલી-
મદદ વાંચજો.

(આગળ જુઓ આજીવન)

જુદી જુદી તારીખનાં બીજાં પોસ્ટ કાર્ડ અને કાગળો અમને મળ્યાં છે. આ લખાણને પરિણામે ચારી લાગણીએ દુખાઈ છે. પોતાના ન્યાતબદાર થયાના વાર્ષિક દિવસની ખુશાલી દર વર્ષે તહોમતદાર જાહેર કરે છે. તેને ૧૯૧૩ ના એપ્રિલની ૨૪ મીએ ન્યાતબદાર મુકવામાં આવ્યો. હિંદુ મહિનો ચૈત્ર છે અને મુસલમાન તારીખ ૨૧ મી સંવત ૧૯૧૮ જે આ વરસે તહોમતદારે વાર્ષિક ખુશાલી ક્યારે જાહેર કરી તે મને ખબર નથી. મને અમુક જાતની મળી છે. જમાતના કેટલાક માણસોએ મને ફરિયાદ કરી અને તે બાબતમાં દિલચાલ કરવા મને જણાવ્યું. તહોમતદાર ક્યારેનાએ ન્યાતબદાર થઈ ચુક્યા છે તેથી કૌંસિલથી કાંઈ મહત્વનું થઈ શકશે નહિ એમ મેં તેમને કહ્યું. આવી જાતની ફરિયાદ કરનાર એક મુખતારનાનજી જ્યારે મેં કહ્યું કે કૌંસિલ કાંઈ કરી શકશે નહિ ત્યારે ઉશ્કેરાઈ ગયો. પછી પોલિસ હાલચાલ કરવાને હું પંજે ભાઈઓને ભેગા કરીશ એવું મુખતાર નાનજીએ કહ્યું.

તેના છપાવવાથી અને તે બાબતે કૌંસિલ કાંઈજ કરી શકે નહિ તેથી જમાતમાં તેના વિરુદ્ધ ઘણી ઉશ્કેરાયલી લાગણીઓ છે.

મી૦ બેટીસ્ટા તરફથી ઉલટ તપાસ.

ઈસ્માઇલી કૌંસિલે એક નિયમની ચોપડી બહાર પાડી છે. કૌંસિલના હક્કો અને ફરજો તેમાં આપેલ છે. આ મને ખતાવેલી ચોપડી તે જાતની છે. નિશાની નં ૦ ૧.

(નં. ૧ તે ઈસ્માઈલી કાયદાની બુક છે.) નિયમો પ્રમાણે જે કોઈ મેમ્બરને કોઈપણ કહેવાનું હોય તે કૌન્સિલના ધ્યાનપર લાવી શકે. હું તે કૌન્સિલનો સેક્રેટરી અને ટ્રેઝરર છું. જ્યારે મને કાગળો મળ્યા ત્યારે હું ગુસ્સે થયો પણ હું જાણું છું કે કાયદાનો ભંગ કરીને હું તેનું માથું ફાડી શકતો નથી. મને તેમ કરવા ઈચ્છા થઈ આવી. મારી લાગણી એટલે સુધી ઉસ્કેરાઈ ગઈ એવો કયો પ્રથમ કાગળ હતો તે મને હાલ યાદ નથી. લગભગ ચાર વર્ષ ઉપર તહોમતદારને ન્યાતજહાર મુકવામાં આવ્યો અને તે મીશનરી ઉપદેશની ટીકા કરતો અને તેથીજ મારી લાગણીઓ તેના વિરુદ્ધ ઉસ્કેરાઈ ગઈ, કૌન્સિલના બીજા મેમ્બરો તેજ પ્રમાણે ઉસ્કેરાયા કે નહિ તે હું જાણતો નથી. મુખ્યત્વે નાનજીને મારી માફક લાગ્યું હતું તે મને ખબર છે. હું બીજા કોઈને જાણતો નથી. (સાંજના ૩-૩૦) તા. ૧૬-૫-૧૯૧૭.

(સહી) એફ. એ.

હાજીમુખીલાડકની વધુ તપાસ.

મીશનરી ઉપદેશ સંબંધી કાગળ મારી પાસે છે કે નહિ તે મને યાદ નથી. તે કાગળ કૌન્સિલને લખાયેલો હતો. કૌન્સિલને લખાયેલા કાગળ કોંઈક ફાઈલમાં મુકાય છે અથવા તે ફાડી નાખાય છે. તે કાગળ મીશનરી ઉપદેશ સંબંધી ફરીઆદનો હતો. જેનો સંબંધ છે તે ઉપદેશક જમાલભાઈ મેઘજી હતો. ફાઈલમાના બધા કાગળો મેં તપાસ્યા નથી. જમાલભાઈ મેઘજી જમાતખાતામાં ઉપદેશ કરતો. જમાતખાતામાં ઉપદેશ કરવાની રજા જમાલભાઈ મેઘજીને કૌન્સિલે

આપી હોય તો તે મને વાદ નથી. જમાલભાઈનો ઉપદેશ અનીતિમય હતો એવી ફરિયાદ તહોમતદારે કૌસિલને કરી હતી. કૌસિલ તરફથી જમાલભાઈને ઉપદેશ કરતો અટકાવવામાં આવ્યો. આગાખાને તેને અટકાવ્યો કે કેમ તેની મને ખબર નથી. જે કામળથી હું ખીજ્યો તે અનીતિમય ઉપદેશ સંબંધી હતો ખીજ કાંઈ કામળે મને એટલો ખીજ્યો હોય એમ મને સાંભરતું નથી. મેઘજીભાઈ મુલજી નામના કૌસિલના એક મેમ્બરને છેલ્લામાં છેલ્લું લખાયતું પોસ્ટ કાર્ડ હું ૨જી કક્ષે છું તે ૧૯૧૭ના એપ્રિલની ૩ જી તારીખનો છે. નિશાની નં ૨/ તેમાં નિશાની એ/ ના લેખતું લખાયું ફરીને છે. નં ૨થી હું ચીડાયો ન હતો. નિશાની નં ૨/ ને પરિણામે કૌસિલનો ખીજે કાંઈ મેમ્બર ખીજ્યો હોય તો તે હું કહી શકતો નથી.

કૌસિલના કાર્ય ઉપર કાંઈપણ માણસ ગેરવાજખી ટીકા કરે તો તેથી મારી લાગણી દુખાય છે. જ્યારે તહોમતદાર પોતાના ન્યાનગહારના વાર્ષિક દિવસે ખુશાલી જાહેર કરે છે, ત્યારે પંજીભાઈઓની લાગણીઓ તેના વિરુદ્ધ ઉસ્કેરાય છે. મને જાતે તો તે બાબત કાંઈજ દરકાર નથી કૌસિલના ખીજ કાંઈ મેમ્બરની લાગણી દુખાય છે કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી. તહોમતદારની ખુશાલીથી પોતાની લાગણી દુખાઈ છે એવી ફરિયાદ જમાતના કાંઈ પણ આગેવાને મને કરી નથી પણ પંજીભાઈઓએ કરી છે. પંજીભાઈઓના આગેવાનોમાં અમારી કામના છે. પંજીભાઈઓના આગેવાનો કે જેમણે ફરિયાદ કરી છે તેઓ મુખ્યદાર

નાનજી, સફરઅલીબાઈ કરીમ, રહીમભાઈ, નુરમહમદ, રહી-
મભાઈ મોલુબાઈ અને રહેમતુલાબાઈ લાલજી છે. પંજીભા-
ઈઓએ કૌન્સિલને કરેલી ૧૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૪ ની
અરજીમાં તેમનાં નામ જોવામાં આવે છે આ જાતની
ખીજી ફરિઆદો પણ અમને મળી છે અમને ૧૯૧૫ માં
એક મળી હતી પણ ૧૯૧૬ અને ૧૯૧૭ માં મળી નહતી
૧૯૧૭માં મુખ્યત્વાર નાનજીએ નિશાની ખી/૧ (પાટિઆ)
સંબંધી મને મોકલેલી ફરિઆદ કરેલી. તારિખ ૧૧ મી
ડીસેમ્બર ૧૯૧૪ની અરજીની નિશાની નં ૦ ૩.

નં ૦ ૩/- નો ઉતારો.

મુખ્ય, ૧૧ મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૪.

શીયા ઈમામી ઈસ્માઈલી કૌન્સિલ જોગ,

મુખ્ય.

માનવંતા સાહેબો,

અમે પંજીભાઈઓ નીચેની અરજ ગુજારવા રજા
લઈએ છીએ અને આશા છે કે તમે ધ્યાન આપશો. એટલે
કે અમે આશા રાખીએ છીએ કે તે પર આપ માયાળુ
ધ્યાન આપશો.

જો કે ગયાં બે વર્ષથી 'રહેમતઅલા' પત્રના અધિપતિ
રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજોરીવાળાને જમાતબદાર કર્યો છે
છતાં પણ હજુએ તે મુખ્ય અને દેશાવરના કૌન્સિલના મેમ્બરો
અને અમલદારો ઉપર તેના પત્રમાં અયોગ્ય અને સખત
ટીકાઓ કર્યા કરે છે. તેથી બધા પંજીભાઈઓની લાગણી

દુખાય છે. તેમ છતાંએ તમે પગલાં ભરશો એવી આશાએ
અમે શાન્ત રહ્યા પણ એતો એક મોટા શોકની વાત છે.
કે આ બાબતમાં તમે કંઈ પણ પગલાં લીધાં નથી. તમારી
આ દીલ અને નમ્રતાનો લાભ લઇને સદર રહેમતુલા ઇસ્મા-
ઇલ આપણા દીન (ધર્મ) ઉપર હુમલો કરવા લાગ્યો છે.
એટલે કે તે ગેરવાજબી અને ન જાજતી તેને ગમે તેવી
ટીકાઓ ઉપદેશકો વિરુદ્ધ કરે છે જે વિષે તે પત્રના
૬-૧૧-૧૪, ૧૬-૧૧-૧૪ અને ૩-૧૨-૧૪ ના અંકો
વાંચવાથી તમને ખાતરી થશે. આ નજાજતા અને આધાર
વિનાના લખાણથી બધા ભાઈઓની લાગણીઓ દુખાઈ છે.
જેને કૌંસિલે ન્યાતબદ્ધાર કર્યો છે અને જેને આપણા દીન
સાથે કંઈ સંબંધ નથી તેવા માણસને એવી ગેરવાજબી
અને ન જાજતી ટીકા કરવાને શો હક્ક છે? તમે તેના
ઉપર કંઈ વાજબી પગલાં નથી ભરતા તે એક મોટા અચંખા
અને શોકની વાત છે.

તેથી અમે જણાવવા માગીએ છીએ કે આ અરજી
પર તમે ધ્યાન આપો અને પત્રને સમુજી બંધ કરવા પગલાં
ભરો કે જેથી આપણા બધા ભાઈઓને શાંતિ મળે. હાલ
એજ અરજ.

તમારા આત્મકિત સેવકો.

(સહીઓ) જુમાભાઈદાસમ, રહીમભાઈ નુરમહમદ,
વલી મહમદલાડક, રહીમતુલા લાલજી, સદરઅલીભાઈ કરીમ,
રહીમતુલા મુખીલાડક, રહીમભાઈ મોહુભાઈ, ઇસ્માઈલભાઈ
વીરજી અને બીજા ૩૪.

(આગળ જુઓની ચાલુ).

૧૯૧૫ ની ફરિયાદ પણ નં ૦ ૩/- ની માફક તહો-
મતદારના પત્ર સંબંધનીજ હતી. ઇસ્માઈલી અમલદારો
અને કારભારીઓ તે જમાતનું કામ કરનારા માણસો છે. આ
જાધા માણસો કૌસિલના મેમ્બરો હોય છે. આ માણસો કોમના
આગેવાનો હોય છે હું કાંઈપણ આવક વેરો ભરતો નથી.
મુજબમાં કે બહાર મારે કાંઈ જમીન જાગીર નથી મુજબ-
માં ખેતવાડી મધ્યે મારા કુટુંબની મિલકતમાં મારો હિસ્સો
છે તે ધરમાં અમે ચાર ભાગીદાર છીએ. અમે તેમાં રહીએ
છીએ. મુનિસિપાલીટીએ તેને વાર્ષિક રૂ. ૧૩૦૦) માં અટ-
કળું મુમારે એક વર્ષથી હું કાંઈ ધંધો કરતો નથી.
આશરે આઠ વર્ષપર મુખ્યત્વાર નાનજી નળીઆનો વેપારી
હતો. હાલ તે શું કરે છે તેની મને ખબર નથી.

કવિતા સિવાય એ/ બતાવવામાં આવ્યું—આ
લખાણ મને વાંધા લયું લાગે છે. તે મારી લાગણીઓ
દુભવે છે 'લુટારા "લુટનાર ઇસ્માઈલી અમલદાર" દાણવો'
અને 'સેતાની ખુદાનો' શબ્દોથી શરૂ થતા વાક્ય પ્રત્યે હું
વાંધા દર્શાવું છું. આ લખાણમાં જણાવેલ વારસ હખિય-
ભાઈ તે કાઠિઆવાડમાં એક અમલદાર છે. પહેલાં તેને ન્યાત-
બહાર કરવાની સત્તા હતી. આ સત્તા તેની પાસેથી લઈ
લેવામાં આવી છે. તહોમતદારના 'રહેમતઅલા' પત્રમાંના
ફકરાઓને પરિણામે આ થયું. ડાહ્યાભાઈ વેલજી તે પુનાનો
વારસ છે. તે પુનામાં મીજલસો ભરતો. તેમ કરવાની તેની
સત્તા પાછી ખેંચાઈ છે કે નહિ તેની મને ખબર નથી.

જાફરભાઈ પ્રધાન તે એક કામડીઓ (હીસાબ તપાસનાર) હતો. જે માણસ પૈસા એકઠા કરે છે અને રાખે છે તે મુખી છે. જાફરભાઈ પ્રધાને પોતાના હોદ્દાનું સજ્જનામું આપ્યું. તેને કાઢી મુકવામાં આવ્યો ન હતો. તેના વિરુદ્ધ કૌન્સિલને એક પક્ષ ફરિઆદ થઈ ન હતી. પક્ષ જેઓ તેની પાસે પૈસા માગતા હતા તેમણે આગાખાન સાહેબને અરજી કરી હતી. તે લોકોને બદલે પોતાના 'કામડીઓ' હોદ્દાને આધારે તેને તે મળ્યા હતા. જાફર પ્રધાને પૈસા પાછા આપ્યા અને રાજીનામું આપ્યું. એ/ માં કહેલ અનિતિના ઉપદેશક તે જમલભાઈ મેદજી છે.

નિશાની સી/- અતાવાયું 'જેઓ જુલમથી ઇસ્માઈલી કામને લુટી લે છે એવા લુટારાઓનો સરદાર' અને 'કુલ કામડીઓ ગુલામ હુસેન વારસ કાસીમભાઈ કે જે હાથ નીચેનાં માણસો રાખી કામને લુટે છે' 'પણ તમે જે અમલદારોતો કાઢિયાવાડના બહારવટીઓએ કે જેઓ એકાદ ગામમાં તોફાન કરીને પછી ગીરના ડુંગરાઓમાં ભરાઈ જાય છે તેમની માફક સરદાર થઈને ધરમને બહાને કામને લુટે છે' 'કામને લુટવામાં તમે ફતેહ પામે છે' એ શબ્દો સામે હું વાંધો જાહેર કરું છું.

વારસ હખિમભાઈ અને કુલ કામડીઓ ગુલામ હુસેન કાસીમભાઈ કાઢિયાવાડના રહીશો છે.

નિશાની સી/- કૌન્સિલને લખેલ છે અને તેની તકરાર દેશના જુદા જુદા ભાગમાં દરેક અમલદારને મોકલવામાં આવેલ છે.

કારણ કે આ લોકો પણ અમારી માફક આગાખાન સાહેબ તરફથી નિમાએલા છે તેથી અમારી લાગણી દુખાઇ છે. આ લોકો મુંબઈની કૌસિલ જોડે સંબંધ રાખે છે. અમારી કૌસિલની તેમના પર કાંઈજ સત્તા નથી તેઓ આગાખાન સાહેબનેજ તાખે છે. તેમના કામમાં વચ્ચે આવવાનો અમને કાંઈજ હક્ક નથી. સી/- ની સત્વતા ખાખત અમે કાંઈપણ તપાસ કીધી નથી, જેની ન્યાતબદ્ધ કરવાની સત્તા ખુંયાઇ લેવાઇ તેજ માણસ વારસ હુજિયભાઈ છે.

કોર્ટને જવાબ. કાંઈપણ રાખસ કૌસિલનો મેમ્બર ન હોય તો હું તેને કામનો અગ્રેસર ગણતો નથી. જેમના નામ મેં પંજીલાખઓના આગેવાનો તરિકે આપ્યાં તે પણ તેજ વર્ગના આગેવાનો છે. આખી જમાતના નથી. તા. ૨૩-૫-૧૯૧૭.

(સહી) કે-ક ઑલીવેરા.

મી. તારાપોર તરફથી હાજી મુખી લાડની વધુ ઉલટ તપાસ: ઈ/- ખતાવાયું. આ નિશાનીમાં હું ચોપડીના નામ સામે વાંધો લઉં છું. “આપ-ખુદી સત્તાથી ગરિબ ખોળખોને દેરાન કરીને પૈસા કઢાવવા ઈસ્માઈલી અમલદારોએ મુકેલો છટકો તેને તોડી પાડવાનો ‘રહેમત-અલા’ તો ફટકો.”

ખીજા પેરેમાફમાં “ખોળખોનાં મુઠ્ઠાંને રોકીને તેમની પૈસા કઢાવવાની.....”

“ખોળખોને પગારદાર મીશનરી તરિકે રાખલામાં આપ્યા છે વગેરે” આખા ચોથા પેરા સામે હું વાંધો લઉં છું.

આ પુસ્તક મારા હાથમાં આવ્યું નથી. તે પ્રગટ થયું છે કે નહિ તે હું જાણતો નથી.

નિશાની એ/- માં હું ઉપર જણાવેલ પેરા સામે વાંધો ન લેતાં આખા લખાણ સામે વાંધો ઉઠાવું છું.

જીલમથી પૈસા કઢાવનાર માણસ એવો અર્થ હું 'હુટનાર' શબ્દનો સમજું છું. કૌસિલના મેમ્બર તરિકે હખિયભાઈ વારસ સંબંધી આ લખાણું છે. 'દાણુવ' શબ્દનો સંબંધ કૌસિલના મેમ્બરોનાં કામ સાથે છે. તહોમતદાર કહે છે કે કૌસિલના મેમ્બરો રાક્ષસો પેઠે વર્તે છે. મુખર્જના અમલદારોનો સંબંધ નિશાની નં ૧/- માં છે. આમાંના કેટલાક તો મરી ગયા છે. હાલ ૧૭ અમલદારો જીવતા છે. નં ૧/- માં ચાર મરી ગયા છે. નં ૩, ૧૨, ૧૩ અને ૧૪.

નવા અમલદારો ૧ હાજીમહમદ રહીમ જીમલા ખેદીન, ૨ ઈસ્માઇલ ઈબ્રાહીમ ઉકા, ૩ બક્ષરભાઈ શેરમહમદ, ૪ મનજી ગુલામહુસેન ૫ મહમદઅલી નજરઅલી ચાહવાળા ૬ મુખી મેવજી મુરજી છે.

મારી કૌસિલના હુકમની સત્તાની સરહદ નં ૧/- માંના બીજા નિયમ પ્રમાણે બંધાયેલી છે. અમારી સરહદમાં જે ગુન્હો કરે તેનો અમે દંડ કરીએ છીએ. અમે કાંઈ કર નાખતા નથી. જેઓ એવા જણાય તેમને અમે ન્યાત બહાર કરીએ છીએ. જો કે અમને સત્તા છે છતાં પણ અમે દંડન અટકાવતા નથી. માત્ર ન્યાતબહાર મુકાયલાનિજ

દરગાહમાં દફન કરવા દેતા નથી. આ નિયમ લાંબા વખતથી ચાલ્યો આવ્યો છે અને અમે તેનો અમલ કરીએ છીએ.

જે લોકો પોતાનો દરેલો દંડ કરતાં પાછા પડે છે તેમનું કૈયત અમે અટકાવીએ છીએ એવી વાત સત્ય નથી. અમને તેમ કરવા કાંઈ સત્તા નથી.

અમારી સરહદ બહારથી મુંબઈમાં આવનાર ખોળાઓ પાસે અમે પાસ માગીએ છીએ તે વાત સત્ય નથી. અમુક પક્ષ ઇસ્માઇલી ખોળા છે કે કેમ તેની ખાત્રી માટે અમે પાસ માગીએ છીએ અને તે લમ પ્રસંગે બને છે. પાસનો અર્થ આવનાર માણસ જ્યાંથી આવે ત્યાંના અમલદાર અથવા કૌંસિલનો કાગળ એવો હું કહું છું.

મુંબઈમાં પાસ મુખી કામડીઆ તરફથી અપાય છે. કૌંસિલના બીજા મેમ્બરોને તે સંબંધે કાંઈજ કરવાનું હોતું નથી.

એવા પાસ સિવાય મુંબઈમાં આવનાર કોઈ ખોળે બીજા ખોળાઓ જોડે વ્યાપારિક સંબંધ રાખી શકે છે.

જો કોઈ ઇસ્માઇલી કોમનો માણસ બારભાય અથવા ઇસ્નાશરી યા સાથે લમ કરે તો કૌંસિલ તેનો દંડ કરી શકે. એવા માણસને ન્યાતબહાર કરવાની સત્તા પણ કૌંસિલને છે.

હાલમાં બારભાયા અથવા ઇસ્નાશરીયા સાથે પરણેલા માણસો અમને મળી આવે છે. દફતર તપાસ્યા સિવાય તો તેવા કોઈને ન્યાતબહાર કર્યો છે કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી.

બહારની જમાતના માણસ સાથે જમવા બાબત કોઈ પણ મેમ્બર વિરૂદ્ધ કૌંસિલ વાંધો ઉઠાવે છે તે સત્ય નથી.

શ્રેક્ષેત્રની મેમ્બરમાં લામ લેતાં બમારી કૌંસિલ કોઈ શખ્સને બટકાવતી નથી. અનંત કાળથી ચાલતા આવેલ રિવાજો તુટે નહિ તે બાબત જોવાની તથા ઈનસાફ કરવાની સત્તા કૌંસિલને આગાખાન સાહેબે આપેલ છે.

કૌંસિલની સત્તાઓ નિયમોમાં જણાવેલી નથી (નિશાની નં. ૧/ નિયમ ૨ સત્તાનો સંબંધ છે. આગાખાન સાહેબ તરફથી કોઇ લેખી પુરાવો નથી.

ફક્ત તેના લખાણપરથીજ તહોમતદાર પ્રત્યે ખરાબ ત્રાગણીઓ થઈ છે. તે જમાતની બહાર છે તે કારણથી કૌંસિલ પ્રત્યે ફરિયાદ કરવાને તહોમતદારને કાંઈજ સત્તા નથી. પોતે ન્યાતબહાર થયો તે પહેલાં પણ તેણે ફરિયાદ કરી હતી.

શિયા ઇમામી ઈસ્માઈલી કૌંસિલને તા. ૭ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૨ નો તહોમતદારનો પત્ર હતું રજુ કરેલું. તે વખતે તહોમતદાર જમાતમાં હતો. નિશાની નં. ૪/.

નં. ૪/ નો ઉતારો.

મુજબ, તા. ૭-૮-૧૯૧૨.

શિયા ઇમામી ઈસ્માઈલી કૌંસિલ જોગઃ—

જત હું તમનતાઈથી અરજ કરું છું. જે ગરિબ ઇસ્માઈલીને દુઃખ ઉપર ડામ અને આફતમાં ઉમેરે.

કરનાર અમલદાર એપ્રિલ તારિખ ૨૦મી ૧૯૧૨ના આશરે એક ગરિબ ઇસ્માઈલીના ઘરમાં પાંચથી છ માણસનું પોપણ કરવાવાળો રૂ. ૨૦) થી રૂ. ૨૫) પગાર લાવતો હતો ને પોતાના કુટુંબનું ગુજરાન કરતો હતો. ખુદાની મરજી એવી થઈ જે પોપણ કરવાવાળો માણસને કોઈ જાતનો દરદ લાગુ પડ્યો અને એનો આખરી વખત આવ્યો ત્યારે ઘરનાં માણસે વિચાર કીધો કે આનો આખરી વખત છે હવે આપણે એની ધરમ ક્રિયા કરીએ. તે પછી એક માણસ શેઠ પુન્નભાઈ જશરાજને જાંટો નાખવા વાસ્તે બોલાવા ગીયો. તો શેઠ પુન્નભાઈ જશરાજે કહ્યું જે યાવરભાઈને બોલાવી જાઓ. ત્યારે તે માણસે યાવરભાઈને જાહેર કહ્યું કે ચાલો ત્યારે યાવરભાઈએ કહ્યું કે તમે જાઓ હું આવું છું. તે પછી યાવરભાઈ આવ્યા. જે માણસ આખરીવેળામાં હતો તેના કુટુંબે કહ્યું કે એને જાંટો નાખો ત્યારે યાવરભાઈએ કહ્યું કે કેટલાનો જાંટો નાખું? તો તેઓનાં કુટુંબમાંથી બોલ્યા કે સવા દસ રૂપિયાનો તે પછી યાવરભાઈએ કહ્યું કે રૂપિયા રોકડા આપો તો જાંટો નાખું ત્યારે તેઓના કુટુંબમાંથી બોલ્યા કે હાલ રૂપિયા અમારી પાસે નથી. તે પછી યાવરભાઈએ કહ્યું કે અમને અમલદારનો હુકમ છે કે રૂપિયા લઈને જાંટો નાખજો. તે પછી તેઓના કુટુંબમાંથી બોલ્યા કે અમે બીજા માણસને જામિન આપીએ છીએ તો યાવરભાઈએ કહ્યું કે અમે જામિન લેતા નથી, જે શખ્સને જામિન પડવા કહ્યું તે શખ્સે કહ્યું કે રૂપિયા અમે તમને આપીશું તો યાવરભાઈએ કહ્યું કે નહિ અમને રોકડા આપો. ત્યારે જામિન

પડવાવાળો માણસ પોતાના ધરે ગયો અને ઘેરથી રૂપિયા લાગ્યો અને તેઓના કુટુંબના હાથમાં રૂપિયા આપ્યા. તેઓના કુટુંબે રૂપિયા ચાવરભાઈને આપ્યા તે પછી ચાવરભાઈએ જાંટો નાખ્યો. હવે હું કૌસિલના મેમ્બરોનું ધીઆન ખેંચું છું જે પાંચથી છ માણસનું પોપણ કરવા-વાળાનો આખરી વખત આવી લાગ્યો. અને તે વખતે એનાં કુટુંબનાં દિલ કેવાં હશે? અને એના માથે આકૃત કેવી હશે? તેનો વિચાર કરવાનો હું તમારી મુનસરી ઉપર રાખું છું. હવે આવે વખતે અમલદારની ફરજ છે કે આવી આકૃતમાં આવેલા માણસને કંઈ પણ જાતની મદદ કરવી જોઈએ કે એની આકૃતમાં ઘટાડો થાય!

(આગળ જુઓની ચાલુ).

દફતરે જોયા મિત્રાય તેનો જવાબ અપાયો હતો કે નહિ તે હું કહી શકતો નથી. ચાવરભાઈની વર્તણૂક સંબંધી તપાસ ચર્ચ હોવીજ જોઈએ. પણ દફતરમાં તપાસ્યા સિવાય હું ચોક્કસ કહી શકું નહિ. દરાવ પણ રેકૉર્ડપર હોવોજ જોઈએ.

૧૬મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨ના રોજ તહોમતદારે કૌસિલને નામે બે કાગળો લખ્યા. હું તે રજુ કરું છું. નિશાનિ નં ૦ ૫/ અને નં ૦ ૬/.

નંબર ૫/ નો ઉતારો.

તા ૦ ૧૬-૯-૧૨.

મમામી ધરમાઈલી કૌસિલ જોય,

હું નમનતાઈથી અરજ કરું છું જે નીંદરમાંથી જાગીને કાયદાની શુદ્ધ હાથમાં લઈને તપાસો.

કાયદાથી વિરૂદ્ધ થતાં કામો અને કાયદાથી વિરૂદ્ધ
અપાયલા ચુકાદા.

- (૧) કામડીઆ સાહેબને શું હોદ્દા સોંપેલો છે ? તે
કાયદાની (૩) કલમ વાંચો.
- (૨) કાયદા વિરૂદ્ધ એટલા ઉપર મુકાયલી કુડીઓ.
કાયદાની (૮) કલમ વાંચો.
- (૩) કુડીઓની શરિઆતનો કાયદા વિરૂદ્ધ અપાએલો
ચુકાદો. કાયદાની (૩૫) કલમ વાંચો. તે છતાં
ચુકાદાને માન આપીને અમે કામડીઆ સાહેબને
પહેલી અરજી કીધી. તેનો જવાબ નહિ આપ્યો.
પાછી અમે બીજી અરજી કીધી. તેનો જવાબ પણ
નહિ આપ્યો. ફરીથી મેં કૌન્સિલને અરજી
કીધી. કૌન્સિલે કાયદા વિરૂદ્ધ એકસ પાર્ટી ચુકાદો
આપ્યો. કાયદાની (૪) અને (૩૫) કલમ વાંચો.
- (૪) મારો કુડીનો કેસ પાછો નિકળવો જોઈએ.
કાયદાની (૨૭) કલમ પ્રમાણે. અગર નહિ કાઢ-
વાનો કારણ મને મળવો જોઈએ. નહિ કાઢવાનો
કારણ મને નહિ મલશે તો કુડીઓને લગતી
જે કૌન્સિલને અરજી કીધી છે અને કામડીઆ
સાહેબને જે અરજી કીધી છે અને હાલની જે
અરજીઓ કીધી છે તે સરવે જાહેર પેપરોમાં
અને હેન્ડબીલોમાં છપાવીને બહાર પાડીશ.

લી૦ (સહી) રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા.

ટે૦ ત્રાંબાકાટા-પાયધોની, મુંબઈ.

બીજું—કેસના આગલે દિવસે કૌંસિલનો માણસ મને ચેતાવવા નહિ આવ્યો તે આવતની અરજી આ કાગળ સાથે છે તેની નોંધ લેજો.

નં. ૬/ નો ઉતારો.

મુંબઈ, તા. ૧૬-૯-૧૯૧૨.

ઈમામી મસ્જીદની કૌંસિલ જોગ:—

ગઈ તા. ૧૫-૯-૧૯૧૨ને દીને મારો કેસ હતો, પણ કૌંસિલનો માણસ મને ચેતાવવા આવ્યો હતો નહીં. તા. ૧૪-૯-૧૨ની સાંજ પડતાં મેં કૌંસિલની ઓફીસમાં જઈને પુછ્યું કે સવારે મારો કેસ નિકળશે કે મુલતવી રહ્યો. તો કાસમભાઈ વીસરામે કહ્યું કે કેસ છે. તમને માણસ ચેતાવવા નથી આવ્યો? મેં તેને જવાબ આપ્યો કે નહીં. હવે આ મને ચેતાવવા નહીં આવ્યો તેનો કારણ મને મળવો જોઈએ, કારણકે મારી દુકાનનો કામકાજ વધુ હોત તો તે કેસનો દિવસ મને યાદ રહેતે નહિ અને હું કૌંસિલની ઓફીસમાં પુછવા પણ નહિ જતે અને મારો કેસ હવામાં ઉડી જતે અને તે કેસના વારતે મને ફરી મહેનતમાં ઉતરવું પડતે.

હવે હું નમનતામયી અરજ કરું છું કે તા. ૧૫-૯-૧૨ નો મારો કેસ પાછો મુલતવી રહ્યો છે તે કેસની બીજાએ કેસની તારીખ મને લેખિત મળવી જોઈએ, કારણકે ગઈ તા. ૧૪-૯-૧૨નો બનાવ અન્યો તેવો બનાવ પાછો બનવા પામે નહિ.

આએ મારી અરજની નોંધ લેજો. બીજું, કાઈ પણ માણસ મને ચેતાવવા આવે તેને હું લખી આપીશ અને જો હું કેસના વખતે ગેરહાજર હોઉં તો મારી સહી માગજો. તે માણસ મારી સહી તમારી પાસે રજુ કરે ને હું ગેરહાજર હોઉં તો મારો કેસ કાઢી નાંખજો. નહિ તો મારો કેસ નિકળી શકે નહિ.

લી (સહી) રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળા

૬૦ ચાંપકાટા-પાયધોની, મુંબઈ.

(આગળ જુઓની ચાલુ)

મેં નં. ૫ વાંચ્યો છે. કૅસિસે આ બાબત તપાસ કરી છે અને તેનો હરાવ નોંધાયો છે. હું નિશાની નં. ૭/ના તા. ૨૮મી નવેમ્બર ૧૯૧૨નો એક કાગળ રજુ કરું છું.

નં. ૭/ના ઉતારો.

મુંબઈ, તા. ૨૮-૧૧-૧૯૧૨.

ઈમામી ઇસ્માઈલી કૅસિસ જોગ,

મુંબઈ.

હું આપ સાહેબોને અરજ કરું છું જે ગઈ તા. ૨૭-૧૧-૧૨ની રાતના સમયનો કેસ નીકળ્યો હતો. તે કેસનો ચુકાદો ગેરકાયદેસર આવ્યો છે. તેનાં કારણ તમે સાહેબોએ અમને કહ્યું જે આતી અરજ મોટા કામડીઆ સાહેબને કરો. હવે આ જગ્યાએ આપ સાહેબોનું ધ્યાન ખેંચું છું જે કામડીઆ સાહેબના કામ વીરુદ્ધ મારી કામડીઆ

સાહેબ માથે આપ સાહેબો પાસે જે ફરિયાદીઓ છે એટલું જાણવા જતાં ફરીથી મારો કેસ કામડીઆ સાહેબ પાસેજ મોકલી આપ્યો. હવે મને ખરો ઇનસાફ મળેજ નહિ. બીજું મોટા જમાતખાનાના ઓટાની કુડીઓનો કેસથી જેરકાયદે અને એકસ પાર્ટિ ચુકાદો આપ્યો. હવે ઉપરનો સમરનો કેસ અને મોટા જમાતખાનાના ઓટા ઉપરની કુડીઓનો કેસ આ બેઉ કેસો મારા ફરીથી નિકળવા જોઈએ. અગર ફરીથી નહિ કાઢવાનાં કારણ મને લેખીત મલવાં જોઈએ. પંદર દિવસની અંદર લેખીત કારણ અથવા કુડીઓનો કેસ અને સમરનો કેસ ફરીથી નહિ કાઢો અથવા ફરીથી નહિ કાઢવાનાં કારણ મને લેખીત નહિ આપો તો સોલમે દિવસે જે કુડીઓને લગતી આપ સાહેબોને અરજીઓ કીધી છે અને આપ સાહેબોના હુકમથી કામડીઆ સાહેબને અરજી કીધી છે તે અને બીજીઓ કુડીને લગતી અરજીઓ અને હાલની અરજીઓ અને સમરની અરજીઓ એ સર્વે જાહેર પેપરમાં અને હેન્ડબીલોમાં છપાવીને બધાઓને વહેંચીશ એજ.

લી૦ (સહી) રહેમતુલા ઈસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળા

૬૦ ત્રાંબાકાંટા, પાયધોની-મુંબઇ.

(આગળ જુવાની ચાલુ).

આ કાગળમાં કાંઈ થયું હોય તો તેની મને ખબર નથી. જો ઈરાવ અપાયો હશે તો તે દફતરે મળી આવશે. કૌસિબને દફતરે ૩૭ ઓકટોબર ૧૯૧૨નો એકે કાગળ નથી. હું જાણજી આવરને ઓળખતો નથી. તેને કૌસિબે

ન્યાતખહાર મુક્યો છે. ન્યાતખહાર સંબંધી કાંઈ જાહેરાત કાઢવામાં આવતી નથી. તે માત્ર જમાતમાં જાહેર કરાય છે. ન્યાતખહાર ચએલાની સાથે ધર્મામી ધર્મમાઈલી કોમનો કાંઈ સ્વચ્છ કાંઈ પણ વ્યવહારિક સંબંધ રાખી શકે નહિ. માત્ર ખોલવાનો કાંઈજ વાંધો નથી. પણ જમવાનો વાંધો છે. જાદવજી યાવરના ન્યાતખહાર સંબંધી મેશસ એજન્સી ગુલાબચંદ વાડિયા ઍન્ડ કુંઓ તા. ૩૧મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૫ નો કાગળ હું રજુ કરું છું. નં. ૮/..... તા. ૨૫-૫-૧૯૧૭.

(સહી) ફ્રેન્ક ઓલીવેરા.

નં. ૮/નો ઉતારો.

(પહોંચ માટે રજીસ્ટર્ડ.)

૩૧મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૫.

ખાનસાહેબ હાજી અહમદ દેવજી (પ્રમુખ),

જુમાબાઈ શેરીફ (અલીગઢ),

ડા. રજબઅલી રામજી લગદીર (ઑનરેરી સેક્રેટરી),

હાજી મુખી લાડક (ઑનરેરી સેક્રેટરી),

અને મુખર્ષ ખોજ શીયા ધર્મામી ધર્મમાઈલી કૌંસિલના મેમ્બરો તથા અમલદારો જોગ,

મુખર્ષ.

સાહેબો,

અમારા અસીલ મી. જાદવજી યાવરની વતી અમે આ લખાણ આપને લખવાની આપની રજા લઈએ છીએ.

અમારા અસીલ મધ્ય પ્રાંત વરાડમાં કાઢકલા મામમાં રહે છે.

અમને ખબર મળી છે કે સુમારે ૨ માસ ઉપર અમારા અસીલ ઉપર મુંબઈ કૌન્સિલ આગળ રજુ થવાની તમારી કૌન્સિલની કાઢેલી એક નોટિસ ચેવતમલના મુખી સુદરજી વેરસીએ રજુ કરેલી જેણે તેને તે મળી છે તેની સાબિતિ માટે સહી કરવા કહ્યું હતું. કૌન્સિલ આગળ રજુ થવાને આપેલો સમય ધણો થોડો હતો અને વધારામાં મુંબઈ આવવા માટે તેની પાસે કંઈ પૈસા ન હતા તેથી અમારા અસીલે નોટીસપર સહી નહોતી કરી.

એમ જણાય છે કે તે પછી થોડાજ સમયમાં તમારી કૌન્સિલે અમારા અસીલને ન્યાત બહાર કરવાનો નં. ૨૦૬/૧૫ દરાવ પસાર કર્યો. વિશેષે એમ જણાય છે કે સદર દરાવ આખી જમાતની જાણ માટે મુખી કામડીઆને અને વર્ધા શીયા ઇમામી ઇસ્માઇલી કામના અમલદારોને પહોંચાડવામાં આવ્યો હતો તે ઉપરથી આપની મૂચના પ્રમાણે અને હુકમ અનુસાર સદર મુખી કામડીઆએ અને અમલદારોએ વરાડમાંના શિયા ઇમામી ઇસ્માઇલી ખોળાઓમાં તે દરાવ ફેલાવ્યો.

સદર નાતબહારના દરાવના ફેલાવવાને પરિણામે અમારા અસીલની જમાતના ખોળાઓએ અમારા અસીલ જોડેને સઘળો સાંસારિક અને ખીજો વ્યવહાર બંધ કર્યો. અને જોઈ તો હતાંજ અને વળી રહેવા ખાવાનાં સાધનો પણ અમારા અસીલથી દૂર થયાં અને તેને ન મળવા બાગ્યાં.

અને તે તદ્દન એકલો અને નિરાધાર થઈ ગયો. તેનું કામ બીજાકુલ અટકી પડ્યું અને આર્થિક કે બીજી કાંઈ મદદની તેની પ્રાર્થનાઓ, તે તમારી કૌસિલમાંથી ન્યાતબહાર થયો હતો, તે કારણથી નિષ્ફળ થઈ.

ધણી ફાંફાં માર્યા પછી અને તન તથા મનની ધણી હેરાનગત બોમળ્યા પછી ચાલુ માસની ૭મી તારીખે અમારા અસીલ મુંબઈમાં આવ્યો છે અને સદર નાતબહારના ઠરાવ વિરુદ્ધ ફરિઆદરૂપી અને તેનાં દુખના નિવારણ માટે એક અરજ તેણે તમારી તરફ મોકલાવી હતી. આ લખાણનો તમારી તરફથી કાંઈ ઉત્તર મળ્યો નહિ. અને અમારા અસીલને ફરીથી ચાલુ માસની ૧૨મી તારીખે તમને લખવું પડ્યું હતું. આ પાછળના લખાણનો પણ કાંઈ જવાબ નમળવાથી અમારા અસીલે તમારા ઉપર ૧૬મી તારીખે ત્રીજો પત્ર લખાવ્યો; પણ પરિણામ તેવુંજ આવ્યું.

તેના વિરુદ્ધ મુકાયલા તહોમતની ખબર કે તેના વિરુદ્ધ કૌસિલમાં જે ખબર મળી હોય અને જેના ઉપર કૌસિલે કામ લીધું હોય તેની નકલ અમારા અસીલને આપવાની મહેરબાની પણ તમે કીધી નથી. અને તેથી કેવા સંજોગોમાં તમે તેના નાતબહારનો ઠરાવ પસાર કીધો તે બાબતથી અમારા અસીલને તમે તદ્દન અધિકારમાંજ રાખ્યો છે.

અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે જે રિતિ રિવાજો પ્રમાણે તમારી કૌસિલ હુકમત ચલાવે છે તે પ્રમાણે તો અરજ કરનાર કે કામ ચલાવનાર તરફથી લેખી ફરિઆદ હોવી જોઈએ. અને બચાવ કરનાર પણ તરફથી પણ લેખી

હોવું જોઈએ. અને તમારા સંમેલનના સેક્રેટરીએ લેખા
અચાવનામાની કોઈ બાબતમાં અચાવ પદ્ધતિવાળાને મદદ
કરવી જોઈએ.

ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણે નોટિસમાં સહી ન કરવાનું
અને મીટિંગમાં લાગ ન લેવાનાં ઘણાં સારાં કારણ છે,
અમારા અસીલને નોટિસ બતાવી તે ઉપરાંત મુખી સુંદરજી
વેરસીએ અમારા અસીલને ન કહ્યું કે તેના ઉપર શું
તહોમત છે. અથવા તો વાંચવા માટે પણ નોટિશ ન
આપી. તે પછી પણ તમારા તરફથી તેના ઉપરના તહો-
મતની ખબર આપવાને અથવા તેની વર્તણૂંક સંબંધી
ખુલાસો કરવાને અને તેના પર મુકાયલાં તહોમતની સામે
થવાને અમારા અસીલને કાંઈજ પત્ર વ્યવહાર નહોતો
થયો. તેના વિરૂદ્ધ શું હતું તે જાણવાને અને પોતાનો કેસ
જાણવાની તક મેળવવાનો અમારા અસીલને હક્ક હતો.
અત્યારે તો અમારા અસીલનું કહેવું સાંભળ્યા સિવાય તમે
તેને સળ કરી છે અને ગેરબનસાઈથી અને ગેરવાજબી રીતે
પોતાની સાતિમાંની તેની પ્રતિષ્ઠાને તમેજી ખુંચી લીધી છે.

ઉપરની સ્થિતિમાં અમારા અસીલને આશા હતી કે
કંઈ નહિ થાય તો છેવટે વિનતિ પ્રમાણે તમારી ડૉસિલ
તેને પોતાના વિરૂદ્ધ મંડાયલી ફરિયાદ તેમજ કોષના પણ
તરફથી તેની વિરૂદ્ધ મુકાયત તહોમતની નકલો પુરી પાડશે
પણ જાણીને તેને શોક થાય છે કે તમારી ડૉસિલે આ
પણ કંઈ નહિ.

જે રિતિ રિવાજોને તમારી કૌસિલ અનુસરે છે તે પ્રમાણે તો મુંબઈ અને પાસેનાં અમુક ગામ કે જેમાં વરાડ આવતું નથી તે બહારની બોજ શિયા ઈમામી ઇસ્માઈલી કેમને લગતાં કામ સાંભળવાં તેમજ તેના ચુકાદો આપવો તે તમારી સત્તામાં કે હકુમત નીચે નથી. તેથી પહેલાં તો અમારો અસીલ એમ વાંધો લે છે કે તમે તમારી સરહદને તદ્દન ઊલંઘી ગયા છો અને જે વિષે સવાલ છે તે નાત-બહારનો ઠરાવ કરવાની કે મારી વિરુદ્ધ ફરિયાદ ધ્યાનમાં લેવાની તમને કાંઈજ સત્તા ન હતી.

નિયમમાં જણાવ્યા પ્રમાણે તે બાબતમાં વચ્ચે પડવામાંથી તમારે તદ્દન અલગ રહેવું જોઈતું હતું. આ બાબતમાં તમે ગેરકાયદેસર વર્ત્યા છો. અને તમારી ફરજના લગતી તેમજ તમારાં ખોટાં અને ગેરકાયદેસર કામથી ગંભીર પરિણામને લાયક તમે બન્યા છો. રિતિ રિવાજોમાં લખ્યા પ્રમાણે તમારી શુદ્ધ ફરજ એ હતી કે તમારી સત્તા મુંબઈ શહેર અને બેટ તથા અમુક જગાઓમાંજ પુરી થાય છે માટે વચ્ચે પડવા તમારે ના કહેવી જોઈએ.

આમ છતાં પણ અમારો અસીલ કાંઈ પણ પગલાં જારે તે પહેલાં પોતે તમને પહેલાં એક કરતાં વધારે વાર કહેલું તે કરવા એટલે કે વેના વતીની તેના ઉપરના તહોમતની તેમજ જે બબરથી તમે સદર નાતબહારનો ઠરાવ કીધો તેવી કાંઈ બબર હોય તો તેની નકલો અમને પુરી પાડવા એક વધુ તક આપશે.

તેની કીર્તિને કલંક લગાડ્યા બદલ તમારી અને તમેદ
દરેકની ઉપર નુકસાનીનો દાવો કરવાની સલાહ અમારા
અસીલને મળી છે. પણ જ્યાંલગી અમને તમારા તરફથી
ખબરની અને કંઈ પણ હોય તો તે તહેમતની અને આ
આખતમાં તમારે જે ખુલાસો આપવા વિચાર હોય તેની
નકલો મળશે ત્યાં લગી તે પોતાના હાથ ઠંડા પાડશે.
અમને સાથે સાથે સૂચના મળી છે કે અમારે તમને
જણાવવું કે 'જો આવતી તારિખ ઉચ્ચે અથવા તે પહેલાં
અમે તમારી પાસેથી સાંજળીશું નહિ તો અમારો અસીલ
વધારે પત્ર વ્યવહાર કે સૂચનાઓ સિવાય કામ લેશે.

તમારા સાચા,

(સહી) એદજલો ગુલાબચંદ વાડીઆ એન્ડ કો,

સોલીસીટરો, હાઇ કોર્ટ.

(આગળ કેસ ચાલુ.)

સોલીસ્ટર મી. પેન.

મીં બેટીસ્ટા તરફથી હાજરુખી લાડકની વકુ

ઉલટ તપાસ.

જાવજી ધાવર ખિરામનાં એક ગામડાંનો રહીશ હતો.
મુંબઇ કૌસિલે તેને ન્યાતબહાર કર્યો અને આ આખતની
ખબર બિહારની કૌસિલને મોકલી તે કાગળની નકલ અમારી
પાસે છે.

આ સમયે મી. પેન વધુ તપાસ અટકાવે છે અને કહે છે કે આ કાઉન પોસીક્યુશન છે અને જો તે પર તકરાર કરવી હોય કે “અમલદારો સામે ટીકા કરવાને માટે તહોમતદારને આધાર હતો.” તો પણ સવાલ તો એજ છે કે ગુન્હાકારક શબ્દો વાપરવામાં અને જેમ બન્યું તેમ એટલે કે જાહેર રસ્તામાં દેખાવરૂપ પાટિંગ મુકવામાં અને હરકત કરતાં પોસ્ટ કાર્ડ લખવામાં તે વાજખી શી રીતે છે? બોર્ડમાં અને પોસ્ટ કાર્ડમાં લખેલ ટીકાઓનું વાજખીપણું તે તેમને પ્રગટ કરવાનું વાજખીપણું સાબિત કરશે નહિ.

મી. બેપ્ટીસ્ટા જવાબ આપે છે કે પ્રથમ તો કાર્ટ જોવું જોઈએ કે:—

- (૧) સેક્શન (૧૦૭)ના અર્થને આધારે તહોમતદારનાં કૃત્યો ખરાબ (Wrongful) હતાં. જો બોર્ડ અને પોસ્ટ કાર્ડના લખાણમાં કાંઈ વાંધો ન હોય તો માત્ર પાટિંગ મુકવું તે ખરાબ કૃત્ય નથી. પોતાને સ્વાર્થ સાચવવાને માટે જે કાંઈ કાયદો મંજૂર કરે તે કરવામાં તહોમતદાર વાજખી છે.

મી. બેપ્ટીસ્ટા નીચેના આધાર બતાવે છે:—

૬ ઓએ એલ. આર. પી. ૬૬૩-૬૬૨.

આઈ. એલ. આર. ૧૨ ઓએ પી. બધુ પાને ૫૭૫.

૭ એન. ડબલ્યુ. પી. હાઈકોર્ટ રિપોર્ટ ૨૩૩.

આઈ. એલ. આર. ૨૯ મદ્રાસ ૧૯૦.

આઈ. એલ. આર. ૩૦ બધુ ૧૮૧.

(૨) શાંતિનો લાંબ તરત હોવોજ જોઈએ.

(અ) તેજા કાગળ દખાલમાં લખાયલા હતા અને કાંઈ શાંતિ લાંબ થયો નહિ.

‘ખરાબ’ એટલે ખીજના હક પર પગ મુકવાનું; માત્ર ‘અમલદારો’નો સવાલ છે. પાટિઆપરના શબ્દો ટીકાના શબ્દો છે નહિ કે બદનક્ષીના. ‘અમલદારો’ તે પ્રજાના નોકરો છે અને તેમની ટીકા એમજ થાય છે.

‘ખરાબ કૃત્ય’ એ શબ્દમાં ‘અપમાન’નો સમાવેશ નહિ થાય કારણ કે કીમીનલ પ્રોસીજર કોડ સેક્શન નં. ૧૦૬ ને આધારે અપમાનનો ગુન્હો કરનારની જામિન લેવાય નહિ.

મી. ૦ પેન જવાબ આપે છે કે કોઈ પણ આધારે ‘લુટારા’ ‘દાણવો’ શબ્દો વાજખી ગણાશે નહિ. વાપરવામાં આવેલી રીતે કરવામાં આવેલી કૌંસિલની ટીકામાં કાંઈજ વાજખીપણું નથી. કાયદાની સ્પષ્ટતા ધડાએલ તે જાહેર સ્વરૂપ નથી. તેમનાં કૃત્યો તેમની કોમમાંજ અસર કરી શકે. સાંજના ૩-૩૦ તારિખ-૩૦-૫-૧૯૧૭.

(સહી) એફ. ઓ.

મી. ૦ પેન પોતાનો જવાબ આલુ રાખે છે.

મી. ૦ એપીસ્ટાએ જતાવેલા દાખલા તો માત્ર પ્રશ્નજ માગે છે. સેક્શન ૧૦૬ માં વપરાયલા શબ્દો ‘માં આવી જાય છે’ (Involves) સેક્શન ૧૦૭ માં વપરાયલા શબ્દો

શ્રાતિનો ભાગ કરવાને સંભવિત આધ. પી. કેડના સેક્શન
૫૦૪ ની વ્યાખ્યા જુઓ.

આઈ. એલ. આર. ૩૩ બધું પાનાં ૭૭૧ ૭૭૫ જુઓ.

ટીકાની હદ આઈ. પી. કેડના સેક્શન ૪૯૯નો આલેખમાં
જુઓ 'સમાધાન' (Good faith) સાબિત થવું જોઈએ.

હુકમ: તકરાર સાંભળ્યા પછી પોતે વાપરેલી ભાષા
વાપરવામાં જે કારણો તેને વાળખી ઠરાવે છે એવું તે કહે
છે તે બાબતો કઢાવતાં તહોમતદારને અટકાવવો એ મને
વાળખી લાગતું નથી.

મીં બેરદીસ્તા તરફથી હાજી મુખી લાડકની વધુ

ઉલટ તપાસ:

જણાવેલ કાગળની નકલ હું લાવ્યો નથી. એક અલી-
ભાઈ રવજી તરફથી જાહેર થાવર વિરુદ્ધ એક ફરિઆદ
અમને મળી હતી. તે મુજબનો રહીશ હતો. અલીભાઈ રવ-
જીની ફરિઆદ નિશાની નં ૦ ૬/. (તરજુમાની મજૂરી).

નં ૦ ૬/-નો ઉતારો.

મુજબ, તાં ૧૦ મી ઓગસ્ટ ૧૯૧૫.

ધી મુજબની ખોળ શિયા ઇસ્માઈલી કૌંસિલના
મેં પ્રેસીડેન્ટ સાહેબ તથા ખીળ અમલદારો હજુર,
મુખઈ.

અરજદાર અલીભાઈ રવજીની નમ્રતાપૂર્વક અરજ એવી
છે કે મારો બનેલી જાહેર થાવર એ દિવસ થયા અને

મુંબઈમાં આવ્યો છે તો તે બાબત તમે માવીતરેજી તેનો નાતબદારનો જે ઠરાવ કર્યો છે. તો જે તે મારી બહેન બાબત પાછો નાતમાં આવવા માટે તો ખાધા ખર્ચનો બદોબસ્ત કરવા મહેરબાની કરશોજી અને લગભગ ૮ આઠ વરસ થયાં મારી બહેનને બીલકુલ તેડી નહિ તે માટે ઘેર રહી છે તે બાબતનો ખરચ પણ અપાવવા મહેરબાની કરશોજી અને હવે પછી ભવિષ્યમાં તે સારી રીતે ધર ચલાવે એવો જામિન આપે એવો બદોબસ્ત કરવા દયા કરશોજી. એજ અરજ.

૧ (સહી) અલીભાઈ રવજીની સહી દાં પોતે.

(આગળ જુજાની ચાલુ)

જે કાગળ મને ચાર વર્ષપર મળ્યો અને જેનાથી હું પ્રથમ ગુસ્સે થયો તે કાગળ શોધી કાઢવાને હું શક્તિમાન થયો નથી. નિશાની નં ૪/. ના સંબંધનો કૌંસિલનો ઠરાવ હું રજુ કરું છું.

તહોમતદારના કાગળોને ફરિઆદ ન ગણતાં અરજીઓ ગણવામાં આવતી અને કૌંસિલે પોતાના ઠરાવથી કામડીઆ બદર પ્રધાનના કામને ટોકા આપ્યો હતો. કૌંસિલનો ઠરાવ નં. ૧૦/.

નં ૧૦/. નો ઉતારો.

તાં ૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૨.

આ બાબતને કૌંસિલે અરજ તરિકે ગણી હતી આ બાબતમાં કામડીઆ બદરભાઈ પ્રધાને મહત્તાં પગલાં લીધાં

હતાં. તેથી આ બાબતનો નિવેડો કરવામાં આવ્યો હતો.
આ બધાં કાગળો નાંધ ઉપર રાખવામાં આવે છે.

દા. આ. દ.

(આગળ જુઓની ચાલુ)

આ મુકરદમામાં કોઈ સાક્ષીની તપાસ થઈ ન હતી.
તહેમતદારને બોલાવ્યો હતો કે નહિ તે મને ખબર નથી.
આ સમયના અરસામાં હું પુને હતો.

નિશાની નં ૦ ૫/. અને નં ૦ ૬/. સંબંધી કૌન્સિલનો ૧૯ મી જુન ૧૯૧૩ નો ઠરાવ હું રજુ કરું છું.
પમા પર તારિખ ૧૬-૯-૧૯૧૨ છે અને ૬ ઠા પર પણ
તેજ છે. એવો એક નિયમ છે કે કોઈપણ કામ ૭ મહિના
કરતાં વધારે લંબાવવું નહિ. (જુઓ કલમ ૩૦)

નિશાની નં ૦ ૭/. (તા ૦ ૨૮-૧૧-૧૨) સંબંધી
કૌન્સિલનો ઠરાવ હું રજુ કરું છું. તે તા ૦ ૩૧ મી જુલાઈ
૧૯૧૩ નો છે. ઠરાવ નં ૦ ૧૧/. ના જેવોજ છે. (એટલે
કે તહેમતદાર ન્યાતબદાર હોવાથી કાગળ દફતરે કરવામાં
આવ્યો) નં ૦ ૧૨/.

નં ૦ ૧૨/. નો ઉતારો.

તા ૦ ૩૧-૭-૧૯૧૩.

રહેમતુલા ઈસ્માઇલ ત્રીજેરીવાળાને નાત બદારની સજા
મળેલી હોવાથી આમે કાગળો નાંધપર રાખવામાં આવે છે.

(સહી) રહીમ ઇલિરાહીમ

એક્ટીમ પ્રેસીડંટ.

(આગળ જુવાની ચાલુ)

તે તારિખે તહોમતદારની ફરિઆદ શી હતી તે મને
ચાદ નથી.

‘જહારત’ વખતે જે ભેટ ધરાય છે તેને સમર કહે
છે. (જહારત એટલે મરનારની ક્રિયાનો ત્રીજો દિવસ.)

તહોમતદાર ફરિઆદ કરે છે કે તેણે દેવજીને ચાર
આના આપ્યા હતા અને તે તેને કામડીઆ ઈશ્રાહીમ પાસે
લઈ ગયો કે જેણે ચોપડામાં લખવાની ના કહી અને તેને
હુકમ માટે આહમદ કામડીઆ પાસે મોકલ્યા. તેણે તે રકમ
ખુલ્લી જમાતમાં તહોમતદારને પાછી સોંપવા જણાવ્યું.
તા. ૩-૧૦-૧૨ નો કાગળ તો મારી પાસે નથી પણ
તા. ૧૪-૧૧-૧૨ નો કાગળ હું રજુ કરું છું. નં. ૧૩/-.

નં. ૧૩/-નો ઉતારો.

ઉતાવળની અરજી.

મુબઈ, તા. ૧૪-૧૧-૧૯૧૨.

અમારી ઇસ્માઈલ કૌન્સિલ જોગ,

હું નમનતાઈથી અરજ કરું છું કે તા. ૧૪-૧૧-૧૨
ના દિવસે જરતમાં જમાતખાનામાં મેં ઉમેદવાર તરિકે
ચાર આના સમરના મંડાવ્યા તે જમાતના માણસ દેવજીએ
લીધા અને કામડીઆ ઈશ્રાહીમે દફતરમાં નોંધ્યા નહિ. અને
આહમદ કામડીઆને પુછવા મોકલ્યો તો આહમદ કામડીએ
ના કહી કે લેજો નહિ. ભરી જમાતમાં મને ચાર આના

પાછા આપ્યા. મારી ફરિયાદી દફતરખાતાના કામડીઆ
આહમદભાઈ માથે નોંધજો. તા. ૧૪-૧૧-૧૯૧૨.

લી. (સહી) રહેમતુલા ધરમાધલ ત્રીજેરીવાળા.

૪૦ ત્રાંબાકાંટા પાયધોની મુંબઈ.

(આગળ જુળ્યાની ચાલુ)

તા. ૩-૧૦-૧૨ નો કાગળ કૌન્સિલની ફાઈલ પર જડી
શકતો નથી. મેં તેને માટે તપાસ કરી છે. આ પછી તહોમતદારે
પોતાનું 'રહેમતઅલા' પત્ર શરૂ કર્યું. જેમજેમ તેને ખબર મળતી
ગઈ તેમ તેમ તેણે કૌન્સિલનાં કામ જાણ્યાં. પરિણામે હું
ખિજવાઈ ગયો. તેણે પોતાના પત્રમાં અમલદારો આપત
કેટલાક ફકરાઓ લખ્યા તેથી તેને ન્યાત બહાર કરવામાં
આવ્યો. તહોમતદારે મીશનરી 'જમાલ મેઘજી' અને વારસ
હવિબભાઈ કાસમ, ગુલામ હુસેન કાસમ અને ડાહ્યાભાઈ
વેલજી વગેરે ખીજાઓનાં ખરાબ કામ બહાર પાડ્યાં હતાં.
જેને વાંચેજ કરતાં અટકાવવામાં આવ્યો. તેજ માણસ
જમાલભાઈ મેઘજી છે. ખીજા ત્રણ માણસો અમારી સર-
હદ બહાર હતા તહોમતદારનાં લખાણ સંબંધે આમાંના
કોઈએ પણ કૌન્સિલને ફરિયાદ કરી ન હતી.

રહીમભાઈ મોલુ અને ખીજાઓએ તહોમતદાર વિરુદ્ધ
એક અરજી મોકલી હતી. અરજી હું મારી સાથે કોર્ટમાં
લાવ્યો નથી. આ તહોમતદારને ન્યાત બહાર મુકવામાં
આવ્યો તે પહેલાં થયું હતું.

કાર્તને જવાબ:—તહોમતદારે હે-ડખીલ પશુ કાઢ્યાં હતાં. હું એક હે-ડખીલ રજુ કરું છું. નં. ૧૪/.

નં. ૧૪/. નો ઉતારો.

ઈમામી ઈસલામી ભાઈઓ આપણા મોટા અમલદારોએ અમારા ધંધારોજગારમાં બનતી મદદ સ્પેશીયલ નવી જાતની આપી છે.

વારસ સાહેબને રહેમતુલા ઇસ્માલ તીજેરીવાળાએ લખેલો કાગળ.

તા. ૩-૬-૧૨ શેઠ વારસ હખીલભાઈ વારસ કાસ-મભાઈને ખુદાવીંદ સુખી રાખે. મુંબઈ બંદરથી લી. રહે-મતુલા ઇસ્માલ તીજેરીવાલાના યાલી મદત વાંચજો બીજું લખવાનું જે મારા ધંધાને વાસ્તે કાઠીયાવાડમાં દરેક નાના મોટા શહેરમાં મારી પોનાની બનાવેલી દસથી બાર તીજે-રીઓ દરેક નાનાં મોટાં શહેરમાં મારે મોકલવાનો વીચાર છે. અને દરેક શહેરમાં મારો જવાનો વીચાર છે. અને ત્યાં મોટા મેળાવટો કરી આગમાં અને તોડવાના અખતરા એટલે અજમાવશ કરવાનો વીચાર છે. મેં સાંભળ્યું છે જે આપણી નાતમાંથી નીકળી ગયેલા ખોજાઓ સાથે વાતચીત બીલકુલ કરવી નહીં. એવો કાયદો નીકળ્યો છે એવી રીતે મેં સાંભ-ળ્યું છે. તો મહેરબાની કરીને મને ખુલાસો મળવો જોઈએ. કારણ કે હું બહાર ગામ ફરવા નીકળું અને કાયદો વીરુદ્ધ મારાથી કામ ન થાય એવી મારે સંભાળ રાખવી જોઈએ. તેથી મહેરબાની કરીને શું કાયદો છે તે મને લખાને

મોઢલાની આપજો. વારસોનો અને જુદા જુદા જાલાઓના વારસનો તમે જવાબ ન આપી શકતા હો તો. તે વારસનાં નામ અને ઠેકાણાં મહેરબાની કરીને મને લખી મોકલશો તો હું તેઓ પાસેથી અરજી કરીને જવાબ મંગાવીશ.

લી૦ રહેમતુલા ઈસ્માલ તીજેરીવાલા,
ઠે૦ ત્રાંજાકાંટા પાયધોની-મુંબઈ.

ઉપલા લખેલા કાગળનો વારસ સાહેબે રહેમતુલા તીજેરીવાલાને આપેલો જવાબ.

જા નં ૧૦૪૯-૬૮.

શ્રી મુંબઈ બંદર સ્થાને લાઈ રહેમતુલા ઈસ્માલને શાહાપીર સુખી વસુવાગી રાખે. શ્રી જુનાગઢથી લી૦ વારસ હુખીબલાઈ વારસ કાસમબાઈના યાહલી મદત વાંચજો. જત લખવાતું કે તમારો કાગળ આવ્યો. વાંચી હકીકત જાણી મુંબઈ કોનસલમાંથી તમારે ઈસમાયલીનો પાસ લઈ આવવો એટલે આંહીની કોનસલ તમને કાઠીયાવાડમાં ફરવા માટે પાસ આપશે. પરંતુ કોનસલરી સાથે કાઠીયાવાડમાં બોલ-ચાલની હુકમ મલશે નહીં. એજ તા ૪-૧૦-૧૨.

લી૦ હુખીબલાઈ કાસમના યાહલી મદત વાંચજો.

વારસ સાહેબના કાગળનો જવાબ આવ્યા પછી રહે-મતુલા તીજેરીવાલાએ ફરીથી લખેલો કાગળ.

તા ૮-૧૦-૧૨ શ્રી જુનાગઢ સ્થાને વારસ હુખીબ-લાઈ વારસ કાસમબાઈને ખુદાવીદ સુખી રાખે. એતાન શ્રી

મુંબઈથી લી૦ રહેમતુલા ઈસ્માલ તીજેરીવાલાના યાલી મદદ
વાંચળે. બીજું તમારો કાગળ જા૦ નં૦ ૧૦૪૬-૬૮ તા૦
૪-૧૦-૧૨ નો લખેલ મળ્યો. જેમાં લખે છે જે મુંબઈની
કોનસલનો ઈસ્માયલીનો પાસ લઈને આવળે. એટલે કાઠીયા-
વાડની કોનસલ કાઠીયાવાડમાં ફરવાનો પાસ આપશે બીજું
તમે લખે છે જે ઈશનારી સાથે વાતચીત કરવાની છુટ
મલશે નહીં તો હું નમનતાઈથી અરજ કરું છું કે ઉપરનો
કાયદો ક્યા વરસમાં ધડ્યો છે અને કોણે ધડ્યો છે તે
કાયદાની નકલ મહેરબાની કરી બનતી ઉતાવળે મોકલાવવા
મહેરબાની કરશો. હાલ એજ અરજ. તા૦ ૮-૧૦-૧૨.

લી૦ રહેમતુલા ઈસ્માલ તીજેરીવાલા,

૬૦ ત્રાંબાકાંટા પાયધોની-મુંબઈ.

બીજો કાગળ રહેમતુલા તીજેરીવાલાએ લખ્યો તેનો
જવાબ વારસ સાહેબે આપ્યો તે કાગળ નીચે મુજબ.

જા. નં૦ ૧૧૦૨-૬૮ તા૦ ૧૩-૧૦-૧૨ શ્રી મુંબઈ
બંદર સ્થાને બાઈ રહેમતુલા ઈસ્માલને શાહાપીર સુખી
વસુવાગી રાખે. શ્રી જુનાગઢથી લી૦ વારસ હબીબભાઈ
વારસ કાસમભાઈના યાહલી મદદ વાંચળે. જત લખવાનું
કે તમારો રજીસ્ટર કાગળ તા૦ ૮-૧૦-૧૨ નો અમારા
ઉપરનો તથા અમારા નામથી ગોંડલ વારસ પીરભાઈ તેજ-
બાઈ ઉપરનો તથા ધોલેરા વારસ રહેમતલાભાઈ તરફ
અમારા નામનો તે બધા કાગળ મળ્યા. તેના જવાબમાં
લખવાનું જે તમારે મુંબઈ કોનસલમાંથી ઈસ્માયલીનો પાસ

મેળવી અમારા પાસે આવવું એટલે તમે જે જે ખુલાસો
મંગી છે તેનો ખુલાસો રૂબરૂમાં કરવામાં આવશે. એજ
સંવત ૧૯૬૮ ના આશો સુદી ૨ તા. ૧૩-૧૦-૧૨.

લી. હખીબ કાસમના

યાહલી મદત વાંચવા.

વારસ સાહેબનો બીજો કાગળ આવ્યા પછી રહેમ-
તુલા ત્રીજેરીવાળાએ વારસ સાહેબને લખેલો ત્રીજો કાગળ,

શ્રી જુનાગઢ સ્થાને વારસ હખીબભાઈ વારસ
કાસમભાઈને શાહાપીર સુખી વસુવાગી રાખે. શ્રી મુંબઈ
બંદરથી લી. રહેમતુલા ઇસ્માઈલ ત્રીજેરીવાલાના યાહલી
મદત વાંચશે. જત તમારો કાગળ જા. નં. ૧૧૦૨-૬૮
તા. ૧૩-૧૦-૧૨ નો લખેલો મત્તો જેમાં લખો છે.
જે મુંબઈની કોનસલનો ઇસ્માઈલી પાસ લઈને આવજો
તો આપણે વાત કરશું પણ શેઠજી, સાહેબ મારે માથે
ઈસ્માઈલીનો કાગળ લાવવાની ફરજ પાડે છે તે કાયદો
કાણે ધડયો છે. તે કાયદાની નકલ મારા ઉપર મોકલો.
જ્યાં સુધી કાયદાની નકલ મારા ઉપર મોકલશે નહીં ત્યાં-
સુધી આપજીની હુકમ ઈસ્માઈલીને હેરાન અને પાયમાલ
કરવાનો હુકમ હું માની શકતો નથી.

હવે હું નમનતાર્થી આજીજીથી અરજ કરું છું જે
આ કાગળ વાંચી નવ દીવસની અંદર આપણા હાજર
ઇમામે કાયદો તમને ધડી આપ્યો હોય તો તેની નકલ મારા
ઉપર મોકલી આપો. નહીં મોકલી આપો તો આપ સાહેબોને
મેં કાગળ લખેલા છે તે અને આપ સાહેબોએ અમને

કાગળ લખેલા છે તે અને હાલનો કાગળ એ સરવે બહેર પેપરમાં અને હેન્ડપીલોમાં છપાવીને બહાર પાડીને બધાઓને આપીશ તમારા જવાબની વાટ હું દશ દીવસ જોઈશ. દશ દીવસમાં કાયદાનો જવાબ નહીં આવે તો ઉપર લખ્યા પ્રમાણે અમલ કરીશ.

લી૦ રહેમતુલા ઇસ્માલ તીજેરીવાલા

ઠે. તાંબાકાંટા પાયધોની-મુંબઈ.

ઇસ્માલીભાઈઓ આપણા અમલદારનો પહેલો હુકમ ઇસ્માલીભાઈઓ આપણા પેટ વાસ્તે ધંધો કરવા એક ગામથી બીજા ગામ જઈએ તો આપણા અમલદાર આપણા માથે ઇસ્માલીઓની કોનસીલ પાસે પાસ લેવાની ફરજ પાડે છે. હવે આ ફરજ આપણા હાજર ઇમામના હુકમથી પાડતા હોય તો આપણે વાંધો નથી. પણ એતો આપણુદી પોતાનો હુકમ ચલાવીને ઇસ્માલીઓને હેરાન અને પાયમાલ કરે છે હેરાન કરવાનું કારણ શું હશે તે આપણે સમજી શકતા નથી.

ઇસ્માલી ભાઈઓ આપણા અમલદારનો બીજો હુકમ ઉપર લખ્યા પ્રમાણે હેરાન કરવા છતાં સંતોષ નહીં આવતાં બીજો હુકમ કરે છે કે મુંબઈની કોનસલનો ઇસ્માલીનો પાસ લઇને આવશે તો પછી કાઠીયાવાડમાં કાઠીયાવાડની કોનસલ તમોને કાઠીયાવાડમાં ફરવાનો પાસ આપશે. હવે આ જગા ઉપર આપણે વીચાર કરવાનો છે કે કાઠીયાવાડનું રાજ આપણા અમલદારના ધરમાં હોવું જોઈએ. કારણ કે ઉપર લખે છે કે પાસ લઇને આવશે

તોજ કાઠીયાવાડમાં ફરવાને પાસ મળશે. પોતાના રાજ સીવાય આવેા હુકમ થઈ શકે નહીં. આપણા અમલદારોએ આપણને કેદી બનાવ્યા છે. કારણ કે અમલદારનો પાસ હોય તોજ જવાય, નહીં તો કાઠીયાવાડમાં ફરવાનો હુકમ મળેજ નહીં. ખીણું ઇસ્માલીઓને પાસ લેવામાં અને પાસ લઈને પાછો કાઠીયાવાડના અમલદાર પાસે પાસ લેવામાં કેટલું હેરાન થયું પડે છે તેનો અમલદારો ખીલકુલ વીચાર કરતાજ નથી જો વીચાર કરતા હોય તો ઇસ્માલીઓને મહેનતમાં નાખેજ નહીં. ખીજાઓને ગમે તેટલું દુઃખ પડે પણ અમારો હુકમ તો માનોજ વખતની બરબાદી અને ઇસ્માલીઓની હેરાનગતીનો આપણા અમલદારો વીચાર કરતા હોય તો આવેા હુકમ કાઢે નહીં.

ઈસ્માલીભાઈઓ આપણા અમલદારનો ત્રીજો હુકમ વખતની બરબાદી અને ઇસ્માલીઓની હેરાન ગતી ઉપર લખ્યા પ્રમાણે થવા છતાં આપણા અમલદારને સંતોષ આવ્યો નહીં. અને તેથી ત્રીજો હુકમ કાઢ્યો કે કાઠીયાવાડમાં ફરવાનો પાસ મળશે પરંતુ ઇસનાસરી સાથે વાતચીત કરવાનો હુકમ મળશેજ નહીં. આપણા અમલદારોનો આપ-ખુદીનોજ હુકમ છે. હવે એ આપ ખુદીના હુકમમાં ઇસ્માલીઓને કેટલું પાયમાલ થયું પડે છે. તેનો વર્ણન હું નીચે કરું છું. પરંતુ જો આ હુકમ આપણા હાજર ઈમામના હુકમથી કલું હોય તો આપણે વાંધો નથી. ઇસ્માલી-ભાઈઓ આખી દુનીયામાં એવી કોઈખી કોમમાં અમલદાર નહીં હોય કે ધંધા વાસ્તે ખીજા સાથે વાતચીત કરવાનો અટકાય હોય. અથવા ના હોય. આપણા અમલદાર આપણા

માથે આપખુદીના જોવા હુકમ કાઢે છે કે ઈસનાસરી સાથે વાતચીત કરવીજ નહીં. હવે આપણે હજારો રૂપિયાનો વેપાર ચાલતો હોય. અને ઈસનાસરી સાથે લેવડ દેવડ હોય વેપાર બાબત સંબંધ હોય. તો હવે આપણે શું કરવું. આપણા રૂપિયા હજારો નીકળતા હોય તો શું આપણે મુકી આપવા. અગર ઈસનાસરી આપણી પાસે હજારો રૂપિયા મામતા હોય. ને આપણી પાસે ન હોય તો આપણે શું કરવું જ્યાંસુધી લેવડ દેવડ ચાલતું હોય ત્યાંસુધી આપણે વાતચીત કરવી બંધ કરી શકતા નથી.

ઈસ્માઈલીબાઈઓ આપણા અમલદારો પોતાના હોદ્દાના નીસામાં ગમે તેમ બોલે તેનો વીચાર કરતાજ નથી તેના દાખલા.

જમાલભાઈ મેઘજી કાટડાવાલા જે બધાને વાગ્ગેજ કરીને સંભળાવે છે. તેને પુનાની મીજલસમાં આપણા હાજર ઇમામે પધારીને ફરમાન કીધો જે આ મીજલસમાં મોટે ભાગે મુંબઈના માણસ છે અને બાર ગામના માણસ કામ-કાજે આવેલા છે આંહી મીજલસ કરવાથી બાકી બધા બાઈઓ ભાઈઓ સરવે દુઃખી અને હેરાન થાય છે. અને આ મીજલસ મુંબઈમાં હસનાબાદમાં લઈ જાય. અને જે બારગામથી મીજલસમાં આવે તેને આ મીજલસના ફંડમાંથી ખવરાવજો. અને મુંબઈના માણસ ધેરથી બાઈને મીજલસમાં આવે તે પછી આપણા હાજર ઇમામ ફરમાન કરીને સધારીયા. આપણા હાજર ઇમામે આપણને હેરાન અને પાયમાલ થતા અટકાવવાનો અને હજારો રૂપિયાના ગાડી ભાડાના ખર્ચમાંથી બચાવવાનો ફરમાન કીધો. તો તેજ વખતે

જમાલભાઈ મેઘજી કાટડાવાલે પોતાનો વાઁએઝ આલુ કીધો જે આઁ મીજલસ તો આપણે આંઢીઆ રાખશું અને મુંબઈમાં મીજલસ કરવી હોય તો ખીજે ફાળો કરે. ખીજું આપણા હાજર ઇમામની એફરમાની કીધી અને આપણને હેરાન કીધા. અને આપણને હજારો રૂપીયાના ગાડીભાડાના ખર્ચમાં નાખ્યા.

જેમ ઉપરના લખ્યા પ્રમાણે એક માણસ નીસો કરીને ગમે તેમ બોલે તેજ પ્રમાણે જમાલભાઈ મેઘજી કાટડાવાલે આપણા હાજર ઇમામનો ફરમાન તોડીને પોતાને ખ્યાનમાં આવ્યો તેવો વાઁએઝ કીધો તેનો દાખલો—થોડા વખત પછી મુંબઈમાં મોટા જમાતખાનામાં જમાલભાઈ મેઘજીએ ચાર રતનનો એવો ખરાબ વાઁએઝ કીધો કે તેનો ખુલાસો હું આપી શકતો નથી અને જે બોલ બોલું છું. વાઁએઝ કીધો જે રતન દધને રતન લીઁએ તો હલાલનો થાય અને રતન દીધા વગર રતન લીઁએ તો હરામનો થાય તે વાઁએઝની ફરીયાદી હું મુંબઈની કાનસલ પાસે લઈ ગયો તો મુંબઈની કાનસલે મારી ફરીયાદી લીધી નહીં. ઉપરનો ચાર રતનનો એવો ખરાબ વાઁએઝ કીધો કે પોતાના અમલની મગરૂખીમાં વીચાર કીધોજ નહીં કે હું શું બોલું છું ને બોલ્યાજ કીધો.

વધુ ખુલાસો હવે પછી

લી૦ રહેમતુલા ઇસ્માઈલ તીજેરીવાલાના

સલામ વાંચજો. દા૦ પોતે

દે૦—ત્રાંબા કાંટા પાયધોની—મુંબઈ.

તા૦ ૨ જી નવેમ્બર અને ૧૯૧૨.

(આગળ જુળાની ચાલુ)

તે તા. ૨ જી નવેમ્બર ૧૯૧૨ નું છે અને તે ઈસ્માઈલી બાઈઓને સંબોધીને છે. (નં. ૩/ તા. ૧૧મી નવેમ્બર ૧૯૧૪ નું છે) તે સિવાય બીજી કોઈ ફરિયાદ તહોમતદાર ઉપર નથી.

૨૭ મી એપ્રિલ ૧૯૧૩ ના રોજ તહોમતદારની સમક્ષ

ઠરાવ થયો નં. ૧૫/.

નં. ૧૫/ નો ઉતારો.

તા. ૨૭-૪-૧૩.

રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળો કૌન્સિલ પાસે હાજર થયો હતો. આગળ ઉપર કૌન્સિલે હુકમ કર્યો હતો કે એણે આપણા ધર્મ સંબંધી ચર્ચાઓ છાપામાં અથવા દેવગ્રંથોમાં અથવા કોઈ પણ રીતે છપાવવી નહિ. છતાં પણ જોણે એ પ્રમાણે જ ઈસ્માઈલી ખોળા કામની લાગણી દુખાવ અને ઉશ્કેરણી થાય તેવી રીતે ચર્ચા ચાલુ રાખેલી છે. એ કામમાંથી તે પોતાનો હાથ ઉપાડી લે તે માટે તેને ઘણું સમજાવવામાં આવ્યું હતું. અને ધર્મ સંબંધી કોઈ પણ ચર્ચા છપાવી જમાતની લાગણી દુખાવે નહિ એ મુજબનું લખાણ આજથી મંગળવાર તા. ૨૯-૪-૧૩ સવારનાં ૨૬. ૮. ૧૧ સુધીમાં કરી આપે નહિ તો કૌન્સિલ તેને સજા કરશે.

(આગળ જુળાની ચાલુ)

તેના ન્યાતબદાર સંબંધી ઠરાવ તહોમતદારની સમક્ષ ૨૯ મી એપ્રિલ ૧૯૧૩ ના રોજ થયો હતો. નં. ૧૬/

તા. ૧-૬-૧૯૧૭.

(સહી) ફ્રેન્ક આલીવેરા.

નં ૧૬/ નો ઉતારો.

તા ૦ ૨૯-૪-૧૩.

રહેમતુલ્લા ઈસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળો આજ કૌંસિલ પાસે હાજર થયો હતો, ગયા રવીવાર તા ૦ ૨૭-૪-૧૯૧૩ ને દીને કૌંસિલના નોંધમાં જે ઠરાવ થયો છે તે મુજબ તેને એટલે રહેમતુલ્લા ઈસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળાને કૌંસિલે પુછ્યું હતું કે તે કૌંસિલના હુકમને તાબે થાય છે કે નહિ તેનો એણે જવાબ આપ્યો કે કૌંસિલના મજકુર હુકમને તાબે થતો નથી તેથી કૌંસિલે તેને બહુ સમજાવવાની કોશિશ કરી પણ અંતે તે કૌંસિલના હુકમને કાઈખી રીતે તાબે થયો નહિ અને એ હુકમને તાબે થવા તેણે સાફ ના પાડી હતી તેથી હાજર રહેલા કૌંસિલના સરવે સભાસદોએ એકમતે તેને ન્યાતખહારની સજા કરી હતી અને હમેશ જમાતના રવેયા પ્રમાણે આપણી જમાતને ખજર આપવાને સાદ ફેરવવાને તથા જમાતખાનામાં તથા કાંડી મહોલ્લામાં પણ ખજર આપવાને કૌંસિલે ઠરાવ કર્યો હતો.

સમયને અભાવે કામ આગળ તા ૦ ૮ ઉપર મુલતવી સાંજના ૩-૩૦ તા ૦ ૬-૬-૧૭.

(સહી) એફ. ઓ.

મી ૦ બેપ્ટીસ્ટ તરફથી હાજ મુખી લાડકની વહુ ઉલટ તપાસ:

રહીમબાદ મોલુ અને ખીજખોની અરજ હું રજુ કરું છું ન્યાતખહારના કામમાં તેનો પણ આધાર લેવાયો છે.

અરજીની તારીખ ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૯૧૨ છે. નિશાની
નં ૦ ૧૭/.

નં ૦ ૧૭/- નો ઉતારો.

મુંબઈ ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૯૧૨.

ખોળ શિયા ઇમામી ઈસ્માઈલી કૉસિલ જોગ,

મુંબઈ.

મહેરબાન સાહેબો,

તમને લખેલી અરજ એ છે જે આજે આ સાથે
“ઇમામી ઈસ્માઈલી લાઇઓ” ના મથાળાવાળું એક હેન્ડ-
બીલ મોકલ્યું છે. મજકુર હેન્ડબીલ ૨ જી નવેમ્બર ૧૯૧૨
ના રોજ છપાયાં અને જાહેર વહેંચાયાં હતાં. સદર હેન્ડ-
બીલ રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજોરીવાળા તરફથી વહેંચાયાં હતાં.

હવે અમારી એ અરજ છે જે સદર હેન્ડબીલ ખોળ
રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજોરીવાળા તરફથી ખોળ શિયા
ઈમામી ઈસ્માઈલી કૉસિલના પેટા કાયદાના નિયમ (૩૭)
ઉપર પ્રગટ થયાં છે. તેથી મહેરબાની કરીને નીચે સહી
કરનારાઓને નીચે જણાવેલે તેમને ઠેકાણે આનો ખુલાસો
આપશો. હાલ એજ અરજ.

આપના સેવકો,

(સહીઓ) રહીમભાઈ મોહુભાઈના યાઅલી વાંચજો.

રહેમતુલા લાલજી દેવરાજના યાઅલી વાંચશો.

મામદ પરધાનના યાઅલી વાંચશો.

(આગળ જુનાની ચાલુ)

જ્યારે તહોમતદારને ન્યાતખદાર કર્યો ત્યારે કૌસિલની સભામાં હું ન હતો. જ્યારે કૌસિલે ૨૭ મી એપ્રિલ ૧૯૧૩ ના રોજ સભા ભરી ત્યારે પણ હું હાજર ન હતો. મને ખબર છે તે પ્રમાણે તો આ સભાઓમાં કાંઈ આધાર મોંઘાયો ન હતો. રેકૉર્ડમાંથી એમ નથી લાગતું કે અરજી નં. ૧૭/. ઉપર સહી કરનારાઓમાંથી કાંઈપણ હાજર હોય.

નં. ૧૪/. ખતાવ્યું. આ નિશાનીમાં ૪ થા કેલમ સામે વાંધો છે. છેલ્લા પેરાનો ભાવાર્થ હું તદ્દન સમજી શકતો નથી. તે જમાલભાઈ મેઘજીના વાચ્યેજ સામે ફરિઆદ છે. તેણે અનિતિમય વાચ્યેજ કર્યું હતું એવી તે ફરિઆદ છે. પાઠજીના કાગળમાં આનો ખુલાસો કરેલ છે. જેણે મને ઉશ્કેર્યો તે કાગળ તેજ હતો. તે કાગળ શોધી કાઢવા હું શક્તિમાન થયો નથી.

‘રતન દઈને રતન લેવાથી’ તહોમતદાર સમજે છે કે જમાલભાઈ મેઘજી કહેતો અને માનતો કે જો તમે પૈસા ભરીને ગેરકાયદેસર સંભોગથી છોકરું મેળવો તો તે હરામ કહેવાય નહિ. તહોમતદારના આ કહેવા ઉપર કૌસિલે તપાસ કરી. આ બાબત કૌસિલે તપાસ કરી હોય તો તેની મને ખબર નથી એમ હું હવે કહું છું. કૌસિલ તરફથી તહોમતદારને બોલાવવામાં આવ્યો. તે આવ્યો. તેને ‘અમલદારો અને ધર્મ’ સંબંધી કાંઈ પણ બહેર નહિ જાપવા વિનવવામાં આવ્યું. તે પ્રમાણે કાંઈ પણ લેખી વચન આપવા તહોમતદારે ના પાડી. અમારા દફતરે જમાલભાઈ

મેવજી સંબંધી કાંઈ હકીકત નથી. તહોમતદારે કૌન્સિલને લખેલો ૨૮ મી એપ્રિલ ૧૯૧૩ નો કાગળ હું રજુ કરું છું. નં ૧૮/.

નં ૧૮/. નો ઉતારો.

મુંબઈ તા. ૨૮-૪-૧૩.

ધર્માભી ઈસ્માઈલી કૌન્સિલ જોગ,

મુંબઈ.

હું નમનતાઈથી અરજ કરું છું જે આપ સાહેબોને અરજી કીધી હતી જે મારા માથે શું બાબતનો કેસ છે તેનો ખુલાસો આપ સાહેબ પાસે માગ્યો હતો. પરંતુ આપ સાહેબે એ ખુલાસો મોકલ્યો નહિ. અને આપ સાહેબોના માણસે ફક્ત એટલું કહ્યું કે તમારા માથે ત્રણ કેસ છે. એક રહેમતુલાબાઈ લાલજીની ફરિયાદી છે. બીજી રહીમ-બાઈ મોલુની ફરિયાદી છે અને ત્રીજી મામદલાઈ પ્રધાનની ફરિયાદી છે.

અમે પુછ્યું કે શું બાબતની ફરિયાદી કીધી છે ? તો કૌન્સિલના માણસે કહ્યું કે મને ખબર નથી. બીજું ગયા આતવારને દિવસે મારો કૌન્સિલમાં કેસ હતો. પરંતુ ઉપરના વાદી કોઈ હાજર નહિ હતા. ઉપરના કેસ વાસ્તે મને બોલાવ્યો હતો. તે કેસને પડતો મુકી અને ગેરકાયદે અમા-ઉથી મને ચેતવ્યા વગર મારા 'રહેમતઅલા' પેપરના વિષેનો સવાલ એકાએક હાથમાં લઈને આપ સાહેબોએ કામ ચલાવ્યું, તે બાબતમાં કોણ ફરિયાદી છે તેનો પણ ખુલાસો મને

કીધો નહિ. અને આપ સાહેબોએ એકાએક હુકમ કીધો કે તારું પેપર બંધ કર. તે પછી અમે સવાલ કીધો કે પેપરમાં શું લખાણ વાંધા બરેલું છે તે અને દરજાવો. તેના જવાબમાં કૌસિલે કહ્યું જે નાતની ઉધાડ કરો છો તેથી. તેના જવાબમાં અમે કહ્યું જે શું નાતની ઉધાડ છે તે કાઢી આપો. મેં જે જાપેલ છે તે ગરિબ ઇસ્માઇલીઓને અમલદારો આપખુદીના હુકમથી હેરાન અને પાયમાલ કરે છે તે બાબત જાણી છે. તેના જવાબમાં કૌસિલના સેક્રેટરી દાક્ટર સાહેબે કહ્યું કે તમને નહીં પરવડતું હોય તો નાતમાંથી નિકળી જાઓ. તેના જવાબમાં અમે કહ્યું કે હું તમારા કપાળનો કોઢ છું જ્યાંસુધી ઈમામી ઇસ્માઇલીનો પંથ છે ત્યાંસુધી હું બહાર નીકળીશ નહિ. અને કાયદેસર હું કામ લઇશ. મારા પેપરમાં આપણા હાજર ઇમામના ફરમાન વિરુદ્ધ કંઈ લખાણ છેજ નહિ. અને આપણા ઇમામી ઇસ્માઇલી ધર્મ વિરુદ્ધ પણ લખાણ છેજ નહિ. પરંતુ જે અમલદારો આપખુદીના હુકમ અને આપણા હાજર ઇમામના કાયદા વિરુદ્ધ જે કામ કરે છે તેઓનાં કામ બહાર પાડું છું કે અમલદારો આગસ કરી અને નાતના અંધેર કારભારની તપાસ લેતાજ નથી તેજ બાબત હું પેપર કાઢું છું. ફરીથી આપ સાહેબોનું ધ્યાન ખેંચું છું, કે આપણા હાજર ઇમામના ફરમાન વિરુદ્ધ કંઈ લખાણ છેજ નહિ અને આપણા ઇમામી ઇસ્માઇલી ધર્મ વિરુદ્ધ કંઈ લખાણ છેજ નહિ. અને આપ સાહેબો જ્યાંસુધી ધર્મ વિરુદ્ધ અથવા આપણા હાજર ઇમામના ફરમાન વિરુદ્ધ મારા પેપરમાં લખાણ સાબિત નહી કરશે ત્યાંસુધી આપ સાહેબો મારે માથે કાયદા વિરુદ્ધ

આપજીનીના હુકમથી કાંઈ કરી શકાજ નહિ અગર કરશે
તો તેના જોખમદાર આપ સાહેબો છો.

શી૦ (સહી) રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીજેરીવાળાના વાઝવી
મદદ વાંચજો.

(આગળ જુઝાની ચાલુ)

૪ થી ડીસેમ્બર ૧૯૧૨ ના લખેલા, એક પ્રમુખને અને
બીજો કૌન્સિલને, બન્ને કાગળો હું રજુ કરું છું. તે કાગળો
નં ૦ ૧૭/. માં સહીઓ કરનારાઓના છે. બન્નેનો નં ૦ ૧૯/
નં ૦ ૧૯/. ના ઉતારા.

મુંબઈ ૪ થી ડીસેમ્બર ૧૯૧૨.

બોજી શિયા ઈમામી ઈસ્માઈલી કૌન્સિલના પ્રમુખ સાહેબ જોગ,
મુંબઈ.

માનવંતા સાહેબ,

લખેલ અરજ આ છે કે અમે નીચે સહી કરનારા
ઓએ રજીસ્ટર્ડ પોસ્ટ મારફતે બોજી શિયા ઈમામી ઈસ્મા-
ઈલી કૌન્સિલને ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૯૧૨ ને દિવસે એક
અરજ મોકલી હતી. પણ આજ સુધી તેનો જુલાસો અમને
મળ્યો નથી. તેથી અમે આજ્ઞા રાખીએ છીએ કે આપ
સાહેબ તપાસ કરીને જુલાસો મોકલશો. હાલ એજ અરજ.

આપના સેવકો,

રહીમભાઈ મોહુભાઈ.

રહેમતુલા લાલજી.

મામદ પરધાન.

મુંબઈ, ૪ થી ડીસેમ્બર ૧૯૧૨.

ખોન્ન શિયા ઇમામી ઇસ્માઈલી કૌન્સિલ જોગ,

મુંબઈ.

મહેરબાન સાહેબો,

લખવા અરજ આ છે કે આજસુધી અમારી અરજ તા. ૨૬ મી નવેમ્બર ૧૯૧૨ નો ખુલાસો અમેને મળ્યો નથી. તેથી અમારું ધારવું છે કે કદાચ સેક્રેટરી તેને જોડપર રજુ કરવી ભુલી ગયા હોય કાંતો તેમાં ઢીલ થઈ હોય. મહેરબાની કરીને તેનો તપાસ કરી ખુલાસો આપસાહેબો મોકલશો. હાલ એજ અરજ.

આપના સેવકો,
રહીમભાઈ મોલુભાઈ,
રહેમતુલા લાલજી,
મામદ પરધાન.

(આગળ જુજાની ચાલુ)

નિંદા અથવા ખીજા કોઈ ગુન્હા માટે કાયદાની અદાલતમાં કૌન્સિલે તહોમતદાર ઉપર કાંઈ કામ લીધું નહિ મારા જાણવા પ્રમાણે ઇસ્માઈલી અમલદારો એ તહોમતદારપર કોર્ટમાં કાંઈ પગલાં ભર્યા નથી.

‘રહેમતઅલા’ માં કૌન્સિલની કાંઈ નિંદા હોય તેમ મને સાંભરતું નથી. ઘણે ભાગે હું તે પત્ર વાંચતો નહિ.

તહોમતદારને પત્ર બંધ કરવાનું કહેવામાં આવ્યું ન હતું પણ ‘અમલદારો અને ધર્મ’ વિરુદ્ધ કંઈ પણ નહિ.

‘અપવા કહેલું’. ‘રહેમતઅલા’માં ધર્મ વિરૂદ્ધ લખાણ મારા જોવામાં આવ્યું ન હતું.

જોખને માટે તો ન્યાતબહાર તે એક ગંભીર બાબત છે. ન્યાતબહાર થએલો જમાતખાનામાં બંદગીમાં લાગ લઈ શકે નહિ. મરણ પહેલાં કે પછી કામડીઓ તેના પર પવિત્ર જળ છાંટે નહિ. અમે એમ માનીએ છીએ કે પવિત્ર જળ છાંટવાથી બધા પાપની માફ મળે છે. તેના મડદા પર દફન વખતની ક્રિયા ન થાય.

ઈસ્માઈલીઓ અને બારભાયાઓ વચ્ચે લગનની છુટ નથી તેમજ ન્યાતબહારવાળા જોડે પણ જુના રિવાજ પ્રમાણે છુટ નથી. ઈસ્માઈલી અને બારભાયા વચ્ચેના કોઈ લગનની છુટ અમે આપી નથી. ડૉ૦ ગુલામહુસેન કરીમની દીકરીને બારભાયા સાથે પરણવાની છુટ અમેએ આપી ન હતી. લગ્ન સાથે કૌસિલને કાંઈજ લેવા દેવાનું હોતું નથી. તે કામ મુખી કામડીઆનું છે. કોઈપણ ઈસ્માઈલી પરણે તે પહેલાં કૌસિલના પરવાનાની જરૂર રહેતી નથી. કોઈ પણ લગ્ન થાય તે પહેલાં મુખી કામડીઆએ રજા આપવી જોઈએ. મને ખબર મળી છે કે પરણ્યા પહેલાંજ ડૉ૦ ગુલામહુસેનની દીકરીનો વર ઈસ્માઈલી થયો હતો. હું લગ્નમાં ગયો ન હતો. મુખી કામડીઓ હાજર હતા.

પોતાના ન્યાતબહારના (કરાવ) સામે તહોમતદારે આગાખાન સાહેબને અને કૌસિલને અપીલ કરી હતી. કૌસિલે તહોમતદારનો ફાગળ ફાઇલે ચલાવ્યો.

તહોમતદારે પોતાના પરના કામની નકલો માગી હતી. તે ન્યાતબહાર હતો તેથી તેને ના કહેવામાં આવી. તહોમતદારના ન્યાતબહાર વિષે આગાખાન સાહેબને કૌસિલે રિપોર્ટ કર્યો ન હતો.

આગાખાન સાહેબને લખેલા—

હું તહોમતદારનો તા. ૯ મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૩ નો કાગળ રજુ કરું છું.

નં. ૨૦/ તહોમતદારનો ૭મી નવેમ્બર ૧૯૧૩ નો કાગળ હું રજુ કરું છું.

નં. ૨૧/ તા. ૮મી જાન્યુઆરી ૧૯૧૪ નો તહોમતદારનો કાગળ હું રજુ કરું છું.

નં. ૨૨/ સોલીસીટરો મેશર્સ એલબો ગુલાબચંદ વાડિયા એન્ડ કો. મારફતનો તહોમતદારનો તા. ૧૩મી ડીસેમ્બર ૧૯૧૬ નો કાગળ હું રજુ કરું છું.

નં. ૨૩/ ૪થી નવેમ્બર ૧૯૧૬ નો કાગળ રજુ કરું છું. નં. ૨૪/

નં. ૨૦/ નો ઉતારો.

મુખર્ષ તા. ૯મી ઑગસ્ટ ૧૯૧૩.

રહેમતુલા ઈસ્માઈલ ત્રીન્નેરીવાળા,

ત્રાંબાકાંટા, પાવધોની.

હીજ હાથનેસ આગામાહમદ સુલતાન,

લડન.

હાજર ઇમામ,

કહેવત, કહું તો કહું ન જાય, કહ્યા વગર રહું ન જાય, કહું તો અમલદાર ગુસ્સે થાય, ન કહું તો ઇસ્માઈલીઓ હેરાન ને પામમાલ થાય. હાજર ઇમામ ! હું અરજી કરનાર ગરિબ ઇસ્માઈલી રહેમતુલ્લા ઇસ્માઈલ ત્રીજોરીવાળાનો સુશ્રદ્ધ કબુલ કરશે.

મને મુંબઈની કૌંસિલે હુકમ કીધો કે તારૂં છાપું બંધ કર. તેના જવાબમાં મેં કૌંસિલને કહ્યું કે આપમાં શું લખાણ વાંધા બરેલું છે? તેના જવાબમાં કૌંસિલે હુકમ કીધો કે છાપું બંધ કર નહિ તો તને ન્યાતબદાર કરીશું. તેના જવાબમાં મેં કૌંસિલને કહ્યું કે જ્યાંસુધી વાંધા બરેલું લખાણ સાબિત નહીં કરો ત્યાં સુધી હું છાપું બંધ કરી શકતો નથી.

મારી એક પત્ર બુક્ક કાઢ્યા વગર મને ગેરકાયદે અને આપખુદી હુકમથી કૌંસિલે ન્યાતબદાર કીધો છે.

તે પછી મેં કૌંસિલને અરજ કીધી કે મારા કેસના ચુકાદાની નકલ મને આપો. તેનો જવાબ કૌંસિલે મને આપ્યો નહિ. તે પછી મેં બીજી અરજી કૌંસિલને કીધી કે મારા કેસના ચુકાદાની મને નકલ આપો. તેનો જવાબ આજ દિ સુધી મને કૌંસિલે આપ્યો નથી. તેથી મારે દીલ-ખિરી સાથે આપ હાજર ઇમામને અરજી કરવી પડી છે.

[કેસનો બીજો ભાગ છપાય છે.]

તાળાં, કળો ખરીદનારને યાદી.

બહારના દેખાવથી તાળું મજબુત છે એમ કોઈથી પણ કહી શકાયજ નહીં. તાળાની મજબુતાઈ અંદરના મશીન કામની ઉપર છે. દાખલા તરીકે એક તાળામાં કામ ચલાડિ મશીન ચાલું કીધું હોય અને બીજા તાળામાં એકસ મજબુત ચાલું કીધું હોય તો કામમાં અને કીંમતમાં ત્રણ ગણો ફરક થાય છે. તાળા ખરીદનારની સામે એક તાળા મુક્યા હોય તો ધરાક શું સમજી શકે કે આ તાળું મજબુત છે કે પેલું તાળું મજબુત છે, ઉપલા કારણથી બજારોમાં મજબુત તાળા કોઈ વેચી શકેજ નહીં. અમારી દુકાને આવશો તો તાળાનાં અંદરના મશીનના ખુલ્લેખુલ્લા કામની ધરાકને સમજણ આપવામાં આવશે.

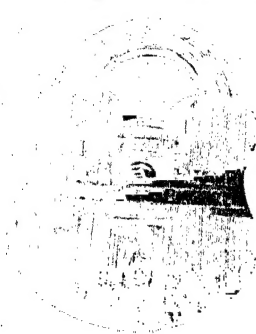
ત્રીજેરીઓ ખરીદનારને સૂચના.

ત્રીજેરીઓ ખરીદવાની આગાહિ અમારી દુકાને આવશે તો ત્રીજેરીનો ડબ્બો ખોલીને અંદર કામ કેવું હોય તો મજબુત ત્રીજેરી થાય. તેની સમજણ ત્રીજેરીના કામને લગતી ધરાકને ખુલ્લેખુલ્લી આપવામાં આવશે. અમારી દુકાને આવ્યા પછી બહારથી ત્રીજેરીઓ ખરીદ કરશે તો ઠગાશે નહીં. કારણ કે બારથી ત્રીજેરીઓ જોવામાં એકજ સરખી તેમજ વજનમાં પણ એકજ સરખી અને કામમાં અને કીંમતમાં ત્રણ ગણો ફરક રહે છે.

વધુ ખુલાસા માટે બાવનું કેટલોગ મંગાવો.

રહેમતુલાનાં નવી શોધનાં તોડવાની ગેરંટીવાળાં
અને ચોરી પકડનાર મજબુત પેટંટ તાળાંઓ.

રહેમતુલાનાં પેટંટ તાળાંને ધણીની ગેરહાજરીમાં

બીજો ખોલવા બંધ તો
તાળું ખુલે નહિ અને
ચોરી પકડાય થાને
ધણીને ખબર પડે છે.
અને પેટંટ તાળાની
ખરી ચાવી બીજાને
મળે તોપણ તેનાથી
તાળું ખુલે નહિ.

રહેમતુલાનાં પેટંટ
તાળાં તોડવાની ગેરંટી:

તાળા બનાવનારને પોતાનાં તાળાંની ખાત્રી હોય કે
મારું તાળું મજબુત છે ને જલદી નહિ તુટે તેને હું
બહેર કરું છું કે, રૂ. ૧૦૦)નું ઇનામ લીધે અને મારાં
તાળાં સાથે હરિકાઈ કરે. અમારું તાળું એ તોડવા
લીધે ને અમે તેનું તાળું તોડવા લઈએ અને જેનું
તાળું જલદી તુટે તે રૂ. ૧૦૦) આપે. બોલી એ કે
ઓછામાં ઓછાં બાર નંગ તાળાં હરિકાઈમાં લાવવાં.

વધુ ખુલાસા માટે લાવનું કેટલોગ મંગાવો.

૮૦—રહેમતુલા ઇસમાલ ત્રીજેરીવાળા,

ત્રાંબાકાંટે, પાયધુણી, મુંબઈ.

